

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zvláštní formy dokazování

Zpracovala: Bc. Stephanie Šosvaldová

Vedoucí práce: Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Stephanie ŠOSVALDOVÁ**
Osobní číslo: **R17M0332P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Zvláštní formy dokazování**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Stručná charakteristika dokazování v trestním řízení
3. Zvláštní způsoby dokazování
4. Konfrontace
5. Rekognice
6. Vyšetřovací pokus
7. Rekonstrukce
8. Prověрка na místě
9. Další zvláštní způsoby dokazování
10. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Jan Chmelík a kol. – Trestní řízení
Jan Chmelík a Eduard Bruna – Dokazování v trestní řízení
Viktor Porada a kol. – Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty
Viktor Porada a kol. - Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování
Zákon č. 141/1961 Sb., Trestní řád
Komentáře k Trestnímu řádu

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **11. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D.,
LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 10. srpna 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Zvláštní formy dokazování“ vypracovala samostatně a veškeré mnou použité prameny jsem odcitovala v poznámkách pod čarou a uvedla je v seznamu použitých zdrojů.

V Plzni dne 2021

.....

Bc. Stephanie Šosvaldová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce Doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D. za jeho čas, trpělivost, podnětné rady a odbornou pomoc. Současně bych chtěla vyjádřit velké díky mé rodině a přátelům, kteří mi byli podporou nejen při psaní této práce, ale po celou dobu mého studia.

Obsah

<i>Úvod</i>	1
1. Stručná charakteristika dokazování v trestním řízení	3
1.1 Základní zásady dokazování	4
1.2 Předmět a rozsah dokazování	6
1.3 Průběh dokazování	8
1.4 Důkazní prostředky	12
2. Zvláštní způsoby dokazování	14
2.1 Konfrontace	15
2.1.1 Druhy konfrontace	17
2.1.2 Zásady konfrontace	18
2.1.3 Příprava a průběh konfrontace.....	19
2.2 Rekognice	22
2.2.1 Subjekty a objekty rekognice	25
2.2.2 Druhy rekognice	26
2.2.3 Příprava rekognice	27
2.2.4 Taktika provedení rekognice.....	30
2.2.5 Zvláštnosti provedení jednotlivých druhů rekognice	31
2.3 Vyšetřovací pokus.....	35
2.3.1 Druhy vyšetřovacího pokusu	38
2.3.2 Příprava vyšetřovacího pokusu.....	38
2.3.3 Taktika provedení vyšetřovacího pokusu	39
2.3.4 Hodnocení výsledků a dokumentace vyšetřovacího pokusu.....	41
2.4 Rekonstrukce.....	43
2.4.1 Druhy rekonstrukce	45
2.4.2 Příprava rekonstrukce	47
2.4.3 Stadia rekonstrukce	48
2.4.4 Taktika provedení rekonstrukce.....	49
2.4.5 Hodnocení výsledků a dokumentace rekonstrukce.....	50
2.5 Prověrka na místě.....	51
2.5.1 Příprava prověrky na místě.....	53
2.5.2 Taktika provedení prověrky na místě	54
2.5.3 Hodnocení výsledků a dokumentace prověrky na místě	55

3. Další zvláštní způsoby dokazování	57
3.1 Fyziodetekční vyšetření.....	57
3.2 Hypnóza	59
3.3 Kriminalistická odorologie	62
Závěr	65
Resumé	67
Seznam použitých zkratk	68
Seznam použitých zdrojů	69
Literatura	69
Judikatura	70
Právní předpisy.....	71
Odborné články	71
Internetové zdroje	72

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila „Zvláštní formy dokazování“, přičemž aktuálnost tohoto tématu spatřuji nejen z důvodu jeho významných změn a neustálého vývoje, ale zejména z možného rozšíření stávajících zákonem zakotvených způsobů dokazování o jiné kriminalistické metody, které jsou v současné době brány spíše jako sporné.

Předmětem práce jsou již zmíněné zvláštní formy nebo také způsoby dokazování, které byly jakožto specifické kriminalisticko-taktické metody reglementovány do trestního řádu na základě tzv. velké novely s účinností od 1. 1. 2002. Do této doby byly některé z nich pouze součástí jiných důkazních prostředků nebo jejich právní úprava zcela chyběla. Právě nedostatečná úprava nebo úplná absence těchto institutů byla jedním z hlavních impulzů výše zmíněné novely. Ta zakotvila v trestním řádu pět zvláštních způsobů dokazování, konkrétně v hlavě páté v ustanoveních § 104a až § 104e, a sice konfrontaci, rekognici, vyšetřovací pokus, rekonstrukci a prověrku na místě. Práce rovněž zahrnuje také některé další doposud zákonem neupravené metody, které by i přes dosavadní rozporuplné názory o jejich použitelnosti jakožto důkazů v trestním řízení, mohly být do budoucna předmětem právní úpravy.

Cílem mé práce je, po stručné charakteristice dokazování v trestním řízení, komplexně popsat současnou právní úpravu zvláštních způsobů dokazování a zároveň tyto způsoby přiblížit z pohledu kriminalistiky. Účelem práce je tedy vytvoření uceleného obrazu dané problematiky, což jak věřím bude pro případného čtenáře přínosem.

Pro dosažení vytyčených cílů při zpracování mé práce využiji zejména teoretické metody, a sice metodu sběru dat, metodu analytickou, metodu syntetickou a metodu komparativní. Během vypracování mé práce budu vycházet z aktuální právní úpravy, soudní judikatury, článků z odborných periodik, z odborné literatury a komentářů k trestnímu řádu. Zahraniční literatura zde nebyla zcela záměrně užita, a to s ohledem na mnou zvolené téma.

Svou diplomovou práci jsem rozčlenila do tří základních kapitol. V první z nich se budu věnovat stručné charakteristice dokazování v trestním řízení, kterou do práce zařadím zejména pro obecné uvedení dokazování jako takového. Vysvětlím jednotlivé pojmy, neopomenutelné dílčí zásady, předmět a rozsah dokazování, jeho samotný průběh a obecně vymezím zákonné důkazní prostředky.

V následující a zároveň stěžejní kapitole mé práce vymezím jednotlivé zvláštní způsoby dokazování. Ve vztahu ke konkrétním úkonům uvedu jejich jednotlivé druhy, přípravu, taktiku provedení, případně jednotlivá stádia těchto úkonů, spolu se způsobem hodnocení výsledků a závěrečnou dokumentací.

V poslední kapitole se zaměřím na problematiku některých netradičních způsobů dokazování, které nejsou součástí právní úpravy. Pro značný počet těchto metod, vyberu a provedu nástin jen některých z nich, konkrétně fyziodetekčního vyšetření, hypnózy a kriminalistické odorologie.

1. Stručná charakteristika dokazování v trestním řízení

Účelem trestního řízení je náležité zajištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů. Nedílnou a nezbytnou součástí trestního řízení je dokazování. Fáze dokazování je předpokladem pro meritorní rozhodnutí ve věci samé a je zakotveno v hlavě páté v ustanovení § 89 a následujících TrŘ. Orgány činné v trestním řízení mají v procesu dokazování zejména zjistit, zda se konkrétní skutek stal, zda je trestným činem a kdo je jeho pachatelem. Dle zákonné úpravy má být zajištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v nezbytném rozsahu pro meritorní rozhodnutí.¹

Pro rozhodování v trestním řízení je specifické, že se rozhoduje o události, která se stala v minulosti. To znamená, že se OČTŘ s událostí nemůže seznámit sám na základě vlastního pozorování. O události se dozvídá nepřímo prostřednictvím rekonstrukce, která je výsledkem specifických postupů a zákonných prostředků označovaných jako dokazování. Daný OČTŘ nesmí být nijak zainteresován nebo být účastníkem události, která je předmětem trestního řízení. To je důvodem pro vyloučení z provádění procesních úkonů pro možnou podjatost ve věci.²

V důkazním právu se objevuje celá řada specifických výrazů, které jsou trestním právem definovány omezeně nebo jejich definice zcela chybí. Vymezení těchto základních pojmů je zcela zásadní. Důležité je rozlišovat pojmy důkazní prostředek a důkaz. Důkazní prostředek slouží OČTŘ jako zdroj čerpání důkazů. Jde například o ohledání místa činu, výslech svědka, listiny, znalecké posudky a tak podobně. Důkazem se rozumí přímý poznatek z provedeného důkazního prostředku. Jde například o informace získané ohledáním, výpověď osob nebo závěry vyplývající ze znaleckého posudku. Důkaz je výsledkem dokazování, a to zcela bez ohledu na jeho pravdivost, závažnost nebo jeho důkazní hodnotu. Důkazem lze označit také důkaz získaný nezákonným způsobem. V takovém případě však důkaz není v trestním řízení použitelný.³

¹ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 6.

² CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 225.

³ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 330.

Důkazní právo lze vymezit jako souhrn pravidel a předpisů, které upravují stádia dokazování. Mezi ně patří stádium vyhledávání důkazů, jehož účelem je opatření a zajištění konkrétní relevantní okolnosti. Dalším stádiem je provádění důkazů, což je procesní činnost pro zajištění důkazu přípustným způsobem. Závěrečným myšlenkovým postupem je hodnocení důkazů, kterým OČTŘ hodnotí závažnost, upotřebitelnost, zákonnost nebo věrohodnost důkazu.⁴

V trestním řádu je zakotven právní rámec provádění jednotlivých důkazů. Je třeba zdůraznit, že taktikou a metodikou jejich provádění se zabývá vědní obor kriminalistiky, konkrétně kriminalistická taktika a metodika.⁵

1.1 Základní zásady dokazování

Obsah a forma dokazování jsou ve valné většině případů závislé na příslušném stádiu dokazování a podléhají vlivu základních zásad trestního řízení, a to převážně zásadám, které s procesem dokazování přímo souvisí. Je-li například přípravné řízení trestní neveřejné, nepřímé a jeho forma je z větší části písemná, řízení před soudem tak podléhá zásadám veřejnosti, bezprostřednosti a ústnosti. To v konkrétním stadiu trestního řízení ovlivňuje kupříkladu způsob provádění a procesní hodnotu důkazů.⁶

Důkazní právo tedy podléhá určitým základním zásadám, patří mezi ně zejména presumpce nevinny (§ 2 odst. 2 TrŘ), zásada oficiality (§ 2 odst. 4 TrŘ), zásada zajištění stavu bez důvodných pochybností (§ 2 odst. 5 TrŘ), zásada vyhledávací (§ 2 odst. 5 TrŘ), zásada volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 TrŘ), zásada bezprostřednosti a ústnosti (§ 2 odst. 10 a 11 TrŘ) a jiné.⁷

Jednotlivé zásady musí být vykládány a aplikovány v souladu s Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod. Důležité je zmínit, že se nejedná o taxativní výčet těchto zásad, ale o výčet a přiblížení těch

⁴ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.17-18.

⁵ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. 583 s. ISBN 80-717-9878-9. s. 327-372.

⁶ FENYK, Jaroslav, Tomáš GŘIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 328.

⁷ CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 230.

nejzákladnějších. Zásada presumpce nevinny říká, že na každého občana musí být pohlíženo jako na bezúhonného do doby, než je vyslovena jeho vina pravomocným odsuzujícím rozsudkem.⁸ S touto zásadou je spjata důležité pravidlo *in dubio pro reo*, které spočívá v tom, že existují-li důvodné pochybnosti ve vztahu k osobě pachatele či ke skutku jako takovému, jež nelze nikterak odstranit, je nutné rozhodnout ve prospěch obviněného.⁹ Z presumpce nevinny také dovozujeme povinnost takzvaného důkazního břemena. OČTŘ musí prokázat vinu obviněnému, naopak podezřelý, respektive obviněný nemusí do trestního řízení vkládat žádnou iniciativu, tzn. nemá povinnost předkládat důkazy o své nevině.

Zásada volného hodnocení důkazů stanoví v dokazování způsob, jakým má OČTŘ provádět hodnocení důkazů, které vyhledal nebo mu byly předloženy. Hodnocení důkazů provádí OČTŘ v souvislosti s provedenými důkazy na základě svých schopností, znalostí a svého vnitřního přesvědčení. Vnitřní přesvědčení nelze chápat jako svévolné rozhodování, nýbrž jde o logický postup prováděný v souladu se zákony a jinými právními předpisy. Ke všem okolnostem případu musí být přistupováno nejen jednotlivě, ale také souhrnně (jako k jednomu celku). Důležité je zmínit, že hodnocení důkazů se netýká právního posouzení věci, to je naopak vázáno zákonem. Volné hodnocení důkazů se užívá ve všech stádiích trestního řízení.¹⁰ Hodnocení důkazů je jakýmsi pomyslným dovršením celého procesu dokazování a jeho výsledky jsou základem pro rozhodnutí příslušného OČTŘ.¹¹

Další zásadou v trestním řízení je zásada vyhledávací. Zde OČTŘ ukládá úřední povinnost vyhledávat, provádět a prověřovat důkazy na základě vlastní iniciativy. Jde o důkazy svědčící ve prospěch, ale i v neprospěch pachatele s cílem zajistit skutkový stav věci, o kterém neexistují důvodné pochybnosti. To znamená, že ani doznání obviněného nezbavuje OČTŘ této povinnosti. Zásada vyhledávací se aplikuje ve vztahu k jednotlivým stádiím trestního řízení. V přípravném řízení se

⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26.11.2009, sp. zn. III. ÚS 2042/08.

⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16.6.2011, sp. zn. I. ÚS 864/11.

¹⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 28-29.

¹¹ PRERAD, Vladimír a Miroslav VYCHODIL. *Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu*. Praha: Univerzita Karlova, 1990. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. Monographia. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b42d9aa0-3125-11ea-a83e-005056827e51>.

užívá v plném rozsahu, naopak v řízení před soudem převažuje zásada obžalovací, na jejímž základě je státní zástupce povinen dokazovat vinu obžalovaného.¹²

Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností byla v minulosti označována jako zásada objektivní pravdy, a i dnes je tento pojem nadále užíván v praxi. Podstatou zásady, jak už z názvu vyplývá, je zjištění skutkového stavu věci, bez důvodných pochybností, v nezbytném rozsahu pro rozhodnutí. Tato zásada zajišťuje oprávnění účastníků v trestním řízení navrhnout, předkládat a následně provádět důkazy před soudem. Tato zásada je spjata a vzájemně doplňována zásadou vyhledávací.¹³

1.2 Předmět a rozsah dokazování

Vedle rozhodování je dokazování jedna ze dvou nejdůležitějších procesních činností OČTŘ. Na základě dokazování je zajišťován skutkový stav trestní věci. Dokazování zároveň vytváří právní základ pro rozhodování. Právě prostřednictvím dokazování si může OČTŘ, jako jediným způsobem obstatat skutkový podklad pro svá rozhodnutí. Zpravidla lze dokazování provést, až po zahájení trestního stíhání, nicméně zde existují určité výjimky. Před zahájením trestního stíhání je možné vyhledávat prameny důkazů, které lze zdokumentovat formou úředního záznamu a lze je na základě souhlasu obžalovaného a státního zástupce přečíst v hlavním líčení.¹⁴ Zcela výjimečně je také možné provést dokazování před zahájením trestního stíhání, a sice v rámci tzv. neopakovatelných a neodkladných úkonů. Neopakovatelný je takový úkon, který ve smyslu ustanovení § 160 odst. 4 TrŘ nebude možné provést před soudem. Neodkladný bude dle téhož ustanovení takový úkon, který pro nebezpečí jeho zmaření, zničení či ztráty nesnese odkladu na dobu, než dojde k zahájení trestního stíhání.¹⁵

Předmětem dokazování jsou okolnosti, které jsou důležité pro trestní řízení. Tyto okolnosti je tedy nutné v trestním řízení dokazovat. Demonstrativní výčet

¹² CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 230-231.

¹³ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 32-33.

¹⁴ Tamtéž, s. 57.

¹⁵ CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 232.

těchto okolností je uveden v ustanovení § 89 odst. 1 TrŘ. Tyto okolnosti lze rozdělit na okolnosti závislé na rozhodnutí ve věci samé, okolnosti, které umožnily spáchat nebo vedly ke spáchání trestné činnosti, okolnosti vztahující se k postupu v trestním řízení a okolnosti důležité k použití odklonů. V rámci těchto okruhů se dokazování zaměřuje také na okolnosti, které jsou důležité pro hodnocení věrohodnosti důkazů a dále na skutečnosti, které mají být později označeny za nepřímé důkazy. Mimo jiné musí být dokazovány také skutečnosti, které budou uplatněny pro jiné rozhodnutí než pro rozhodnutí o vině a trestu.¹⁶

Rozsahem dokazování rozumíme okruh důkazů, kterých je třeba pro zajištění předmětu dokazování. Předmět spolu s rozsahem dokazování mají své mantinely. Je nutné dokazovat pouze okolnosti zcela důležité pro trestní řízení. V opačném případě dokazování nevede k objasňování podstaty věci, ale pouze k oddalování vydání včasného rozhodnutí. Relevance okolností pro postup řízení a pro rozhodnutí ve věci, závisí na skutečných podmínkách a okolnostech daného případu. Vzhledem k povaze a ke stádiu procesu dokazování daného případu, je vždy nutné určit okruh okolností, které bude třeba v konkrétním případě dokazovat.¹⁷

Jak již bylo řečeno okruh okolností se mění v závislosti na trestní věci, konkrétní formě či stádiu trestního řízení. Z tohoto důvodu trestí řád stanovuje výčet okolností demonstrativně, nikoliv taxativně. Generalizovat takové okolnosti lze jen s těží, proto trestní řád ponechává tuto iniciativu v trestním řízení OČTŘ, které na základě svého uvážení a volby rozhodují, které okolnosti se stanou předmětem důkazu.¹⁸

Okolnosti nezbytné pro trestní řízení člení obecná nauka dle jejich charakteru a účelu. Jedná se o okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé. V této kategorii rozlišujeme čtyři druhy okolností. Okolnosti, které tvoří znaky trestného činu, zejména jde o způsob jednání, následek, zavinění, příčinnou souvislost a další. Okolnosti vztahující se k pachateli, ty prokazují či vyvrací, zda

¹⁶ CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 232.

¹⁷ JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016. 846 s. ISBN 978-80-7502-160-1. s. 378.

¹⁸ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 57-58.

je obviněný pachatelem. Okolnosti prokazující nebo vylučující protiprávnost, tj. krajní nouze, nutná obrana, účinná lítost, milost a promlčení. A v neposlední řadě okolnosti, které jsou rozhodné pro výměru trestu např.: přitěžující a polehčující okolnosti.¹⁹

Vedle okolností důležitých pro rozhodnutí ve věci samé, rozlišuje také již zmíněné okolnosti, které umožnily nebo vedly ke spáchání trestné činnosti. Okolnosti určující nárok na náhradu škody ve vztahu k poškozenému, okolnosti nezbytné pro postup v trestním řízení a okolnosti nezbytně nutné pro použití odklonů.²⁰

Zároveň existují také okolnosti důležité pro postup řízení nebo pro rozhodnutí, které nemusí být předmětem dokazování. Jde například o obecně známé skutečnosti. Ty jsou považovány za pravdivé z povahy věci a nejsou třeba dokazovat, dokud o nich nevznikne důvodná pochybnost. Příkladem takové skutečnosti v trestní řízení je přičetnost pachatele. Není také nutné dokazovat právní předpisy uveřejněné ve Sbírce zákonů, případně Sbírce mezinárodních smluv. Existují rovněž skutečnosti, které dokazovat nelze. A sice skutečnosti, o nichž již bylo rozhodnuto způsobem závazným pro trestní řízení a skutečnosti, o nichž rozhodují jiné orgány mimo trestní řízení.²¹

1.3 Průběh dokazování

Proces dokazování se provádí ve všech stádiích trestního řízení. V každém z těchto stadií má dokazování určitá specifika, která mají za následek rozdílný účel stadií. Zásadní je určení rozsahu dokazování v přípravném řízení ve vztahu k řízení před soudem. Důkazy z hlediska jednotlivých stadií lze členit na důkazy, které je možné použít pouze v přípravném řízení nebo také v přípravném řízení a současně v hlavním líčení. A dále na důkazy, které je možné použít za totožným účelem

¹⁹ CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 232.

²⁰ Tamtéž.

²¹ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 58-59.

v řízení před soudem. Důležité je tedy základní dělení na dokazování v přípravném řízení a dokazování v řízení před soudem.²²

Při dokazování v přípravném řízení policejní orgán a státní zástupce vyhledávají a provádí jednotlivé důkazy jako podklad pro svá rozhodnutí, ale také je zajišťují pro účely řízení před soudem. V tomto stádiu je náležité procesní zajištění důkazů zcela klíčové pro jejich zachování a tím spojené úspěšné provedení trestního řízení. Důkaz totiž může být porušen nebo může zaniknout, například jde o úmrtí svědka nebo zničení stopy na místě činu. V závislosti na druhu přípravného řízení se dokazování provádí v průběhu prověřování, v rámci vyšetřování nebo ve zkráceném řízení.²³

K dokazování v průběhu prověřování dochází jen v zcela výjimečných případech. Konkrétně v rámci tzv. neopakovatelných a neodkladných úkonů. V tomto stádiu trestního řízení se zahajují úkony vedoucí k objasnění a prověření skutečností, které důvodně nasvědčují spáchání trestného činu. Policejní orgán je povinen neprodleně sepsat o tomto úkonu záznam. V tomto záznamu uvede skutkové okolnosti, na jejichž základě zahajuje trestní stíhání. Zároveň je policejní orgán v záznamu povinen uvést způsob, jakým se o skutkových okolnostech dozvěděl. Policejní orgán zašle opis záznamu státnímu zástupci, a to do 48 hodin od zahájení trestního stíhání. V rámci dříve uvedeného objasnění a prověření skutečností, musí policejní orgán opatřit potřebné podklady a nezbytná vysvětlení. Proto je oprávněn například vyžadovat odborné vyjádření, provádět ohledání věci, místa činu a jiné. U těchto úkonů není rozlišována jejich použitelnost v řízení před soudem. Ve stádiu prověřování, ale lze některé důkazy provést pouze jako neopakovatelné a neodkladné úkony. Jinak není možné takové úkony považovat za důkazy použitelné v řízení před soudem. Výslovně trestní řád zakotvuje výpověď osoby a rekognici.²⁴

V rámci vyšetřování rozlišujeme dle rozsahu dokazování tři typy. Prvním typem je standartní vyšetřování, které je vedeno zejména o přečinech, tedy

²² FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 345-346.

²³ CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 238.

²⁴ CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 238-239.

o nedbalostních a úmyslných trestných činech, u niž zákonem stanovená horní hranice trestu odnětí svobody nepřesahuje 5 let. Druhým typem je zkrácené přípravné řízení a třetím je rozšířené vyšetřování konané zejména o TČ dle § 17 TrŘ (např.: jde o TČ zabití). Dokazování se u těchto jednotlivých typů může dle zákonné úpravy výrazně lišit. Příkladem může být omezení týkající se výslechů svědků provedených dle § 164 odst. 1 TrŘ. Omezení platí pro standardní typ vyšetřování, naopak u rozšířeného vyšetřování nikoli. V případě, že v průběhu rozšířeného vyšetřování dojde ke zmírnění právní kvalifikace a vyšetřování se přesune do standardního typu, již provedené důkazy jsou nadále použitelné.²⁵

Dokazování ve zkráceném řízení se provádí v omezeném rozsahu. Dokazování provádí orgán konající zkrácené přípravné řízení podle § 179 odst. 1 TrŘ, a sice jako by probíhalo prověřování. Pro účely řízení před soudem se může lišit procesní hodnota některých důkazů (§ 314d odst. 2 TrŘ). Ve vztahu ke zvláštní povaze tohoto řízení platí v plném rozsahu účelovost takovýchto důkazů.²⁶

Dokazování v řízení před soudem rozlišujeme na dokazování při předběžném projednání obžaloby, dokazování v hlavním líčení, dokazování ve veřejném a neveřejném zasedání, dokazování v odvolacím řízení, dokazování v řízení o dovolání a stížnosti pro porušení zákona a v řízení o povolení obnovy.²⁷

Prvním je dokazování při předběžném projednání obžaloby, kde dochází k provádění důkazů, je-li to třeba k posouzení důvodnosti obžaloby, tzn. že je podání obžaloby a projednání věci v hlavním líčení odůvodněné, a to na základě výsledků z přípravného řízení. Zákon obecně stanoví, že na základě § 183 odst. 1 TrŘ může předseda senátu kdykoliv v průběhu řízení před soudem požádat policejní orgán o opatření jednotlivého důkazu. Předseda senátu nebo jeho jiný pověřený člen může v řízení před soudem výjimečně z důležitých důvodů vyslechnout obviněného, znalce či svědka nebo provést jiný důkaz mimo hlavní

²⁵ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 72.

²⁶ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 350-351.

²⁷ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 74.

líčení či veřejné zasedání. Aby takový důkaz mohl být v budoucnu použitelný musí být proveden v souladu se zákonem.²⁸

Těžištěm dokazování je hlavní líčení. Uplatňují se zde zásady veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti. V tomto stádiu spočívá dokazování zejména v provádění a hodnocení důkazů, zajištěných v přípravném řízení nebo v hlavním líčení, tj. zejména zda byl trestný čin spáchán a zda je obviněný jeho pachatelem. Průběh dokazování je v této fázi řízení před soudem stanoven trestním řádem a porušení příslušných ustanovení má zásadní vliv na rozhodnutí o vině a trestu, případně o náhradě škody. V hlavním líčení dochází k výslechům svědků, popřípadě znalců. Za předpokladu, že soud nepokládá výslech za nutný a souhlasí s tím státní zástupce i sám obžalovaný, je možné ho nahradit přečtením protokolu o jeho výpovědi. V případě, že se obžalovaný nedostaví bez omluvy nebo se bez vážného důvodu vzdálí z jednací síně, postačí souhlas státního zástupce. Byl-li dřívější výslech proveden v souladu se zákonnými ustanoveními, je možné protokol o výpovědi přečíst také v následujících případech. Například pokud spoluobžalovaný nebo svědek zemře nebo se stane nezvěstným, je nedosažitelný na základě dlouhodobého pobytu v cizině nebo šlo o neopakovatelný a neodkladný úkon § 158a TrŘ. Pro dokazování v hlavním líčení jsou také důležité věcné důkazy, jako jsou posudky, zprávy státních orgánů a jiné. Tyto věcné důkazy se přečtou a strany do nich mohou nahlédnout, to platí i pro znalce a svědky, je-li to třeba. Průlomem pro dokazování v této fázi řízení je ustanovení § 215 odst. 2 TrŘ. To stanoví, že státní zástupce, obžalovaný nebo jeho obhájce mohou požádat o provedení důkazu z jejich iniciativy, zejména jde o výslech svědka nebo znalce. Podle tohoto ustanovení předseda senátu rozhodne, zda provedení důkazu vyhoví či ne.²⁹

Je-li prováděno dokazování při veřejném zasedání, přiměřeně se užijí ustanovení pro dokazování v hlavním líčení. Při provádění důkazů čtením protokolu o výpovědi svědka nebo znalce, platí omezení pro veřejné zasedání

²⁸ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 351.

²⁹ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 351.

konané o odvolání.³⁰ Je-li třeba provést důkazy při neveřejném zasedání, koná se tak přečtením protokolů a dalších písemností.³¹

Dokazování v odvolacím řízení slouží k odstranění nebo vyvrácení pochybností o správnosti a úplnosti skutkových zjištění soudu prvního stupně, a to spolu s náležitým objasněním věci. Od skutkového zjištění soudu prvního stupně se může odvolací soud odchýlit za předpokladu, že provedl znovu některý z podstatných důkazů provedených již v hlavním líčení nebo naopak důkazy, které v hlavním líčení provedeny nebyly.³²

Poslední je dokazování v řízení o mimořádných opravných prostředcích. Při veřejném zasedání o dovolání před Nejvyšším soudem se důkazy zpravidla neprovádějí. Jen výjimečně může Nejvyšší soud doplnit důkazy nezbytné pro jeho rozhodnutí o dovolání. Je-li nutné objasnit okolnost potřebnou k rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona nebo je-li třeba dokazování při rozhodování o návrhu na povolení obnovy, potřebné šetření provede předseda senátu Nejvyššího soudu nebo na jeho žádost OČTŘ či policejní orgán.³³

1.4 Důkazní prostředky

Demonstrativní výčet důkazních prostředků nalezneme v § 89 odst. 2 TrŘ, který říká, že jako důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci a dále uvádí příklady nejčastějších důkazních prostředků. Nejedná se o taxativní výčet, a to hlavně z důvodu, aby v některých případech nebylo bráněno provedení důkazu, pro jeho absenci v zákoně. Úpravu jednotlivých důkazních prostředků nalezneme v ustanovení § 90 TrŘ a následujících.³⁴

Mezi základní důkazní prostředky podle trestního řádu řadíme výpověď obviněného, výpověď svědka, odborné vyjádření, znalecký posudek, ohledání, věcné důkazy a listinné důkazy. Trestní řád upravuje také některé specifické

³⁰ § 235 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

³¹ § 243 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

³² FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 355.

³³ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 83.

³⁴ CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 245.

metody, v zákoně označené jako „zvláštní způsoby dokazování“, které jsou stěžejním tématem mé práce a podrobně se jimi budu zabývat v následující kapitole.

Dále existuje skupina tzv. operativně pátracích prostředků. Patří sem například předstíraný převod nebo sledování osob a věcí. Autoři jednotlivých trestněprávních publikací se zde rozcházejí v názoru, zda lze operativně pátrací prostředky označit jako důkazní prostředky či nikoliv. Jak již bylo řečeno důkazní prostředek je zdrojem pro čerpání důkazů v trestním řízení. Prostřednictvím těchto důkazů OČTŘ přímo nabývá přímých poznatků, z nichž posléze získává tzv. obsah důkazu. Jedná se o předmět důkazu, nebo také o okolnost klíčovou pro trestní řízení, na které ať už přímo či nepřímo závisí rozhodnutí ve věci samé. Podle některých publikací operativně pátrací prostředky tyto požadavky nespĺňují³⁵, naopak podle některých tyto požadavky splňují, a proto operativně pátrací prostředky za důkazní prostředky považují³⁶. Obecně za důkaz slouží vše, co může přispět k objasnění věci, proto zastávám názor, že operativně pátrací prostředky lze jako důkazní prostředky chápat.

Nejen trestní řád obsahuje ustanovení o dokazování, speciální ustanovení obsahuje také zákon č. 218/2003 Sb., *zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů* nebo zákon č. 104/2013 Sb., *zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních*.

³⁵ Například: FENYK, Jaroslav, Tomáš GŘIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 357.

³⁶ Například: CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 85.

2. Zvláštní způsoby dokazování

Zvláštní způsoby dokazování jsou zakotveny v hlavě páté v ustanovení § 104a až § 104e TrŘ, konkrétně se jedná o konfrontaci, rekognici, vyšetřovací pokus, rekonstrukci a prověrku na místě. Těchto pět specifických metod bylo zakotveno na základě novely trestního řádu č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Do tzv. velké novely trestního řádu byly sice tyto metody využívány v trestním řízení jako důkazní prostředky, ale chyběla jejich specifická úprava. Některé zvláštní způsoby dokazování byly do té doby součástí jiných důkazních prostředků. Konfrontace byla obsažena v ustanovení § 94 TrŘ a rekognice měla zmínku v § 93 odst. 2 TrŘ.³⁷ Pro svou absenci v zákoně byly tyto metody právně reglementovány prostřednictvím výkladových pravidel, tzn. že byly prováděny na základě judikatury soudů nebo komentáře trestního řádu. Výkladová pravidla umožňovala různé hodnocení i použití těchto postupů, což v některých případech v konečném důsledku mohlo vést k jejich nepoužitelnosti. Zakotvení těchto metod v trestního řádu bylo provedeno v zájmu právní jistoty, sjednocení procesního rámce a sjednocení praxe OČTŘ.³⁸

Další novelou, která ovlivnila úpravu zvláštních způsobů dokazování, byla novela trestního řádu provedená zákonem č. 45/2013 Sb., *o obětech trestných činů*. U osob, u nichž je omezeno provedení konfrontace, rekognice a vyšetřovacího pokusu zvýšila věkovou hranici z patnácti let na osmnáct let a také zcela vyloučila konfrontaci mezi obviněným a osobou mladší osmnácti let u TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.³⁹

Procesní podmínky provedení těchto důkazních prostředků stanovuje zákon v jednotlivých ustanoveních o zvláštních způsobech dokazování. Podle obecných ustanovení je možné postupovat ve všech stádiích trestního řízení, je-li to dle zákona možné. Výrazné omezení použití nalezneme u konfrontace prováděné v přípravném řízení. Například konfrontace u mladistvého může být užitá jen ve výjimečných případech, a to až v řízení před soudem pro mládež.⁴⁰

³⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

³⁸ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 84 a 115.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ § 57 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

Při provádění zvláštních způsobů dokazování je možné uplatnit právo na podání námitek proti tomuto úkonu. V přípravném řízení má toto oprávnění obhájce obviněného. Ten může namítat proti způsobu provádění vyšetřovacích úkonů, jejichž výsledek může být následně použit v řízení před soudem.⁴¹ Je-li některá z metod použita v řízení před soudem za přítomnosti stran, kterákoliv strana je oprávněna v průběhu řízení vznášet námitky proti způsobu provádění úkonu. Námitky je nutné zaznamenat do protokolu.⁴²

Důležitou součástí provádění jednotlivých metod je jejich dokumentace, která se provádí u všech zvláštních způsobů dokazování stejným způsobem. Obligatorní formou dokumentace je sepsání protokolu, přičemž konkrétní postup protokolace při procesních úkonech vypracovala kriminalistická věda. V praxi se dále uplatňuje dokumentace technickými prostředky, jako je fotodokumentace, zvukový záznam, videodokumentace a méně používaná topografická dokumentace.⁴³

Zákonem upravené zvláštní způsoby dokazování jsou procesními úkony, které kriminalistika považuje za specifické metody kriminalistické praktické činnosti a samostatné úkony. Právní rámec těchto úkonů upravuje trestní řád, naproti tomu kriminalistika se zabývá jejich přípravou, organizačním zabezpečením, taktikou a metodickou stránkou použití.⁴⁴

2.1 Konfrontace

Konfrontace je prvním z výčtu zákonem zakotvených zvláštních způsobů dokazování. Jedná se o specifickou metodu kriminalistické praxe. Z trestněprávního hlediska jde o zvláštní formu výslechu osob. Konfrontace spočívá v postavení dvou již dříve vyslechnutých osob tváří v tvář, a to za předpokladu, že u výpovědí těchto osob existují závažné rozpory. Účelem konfrontace je objasnění oněch závažných rozporů, které nelze objasnit

⁴¹ § 165 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁴² § 180 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁴³ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 399-401.

⁴⁴ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. 583 s. ISBN 80-717-9878-9. s. 327-372.

jinak. Použití konfrontace je možné mezi obviněnými, mezi obviněným a svědkem nebo mezi svědky. Poškozený může být konfrontován pouze v případě, je-li zároveň svědkem.⁴⁵

Vzájemné postavení osob tváří v tvář, má význam zejména z psychologického a emotivního hlediska. Působení na konfrontované osoby je bezprostřední a je vyvolané na základě konfliktní situace. Pro provedení konfrontace musí být současně naplněno několik podmínek. První podmínka říká, že dříve provedený výsledek konfrontovaných osob musí mít stejné procesní postavení⁴⁶, v jakém bude konfrontace provedena. Druhou podmínkou je existence závažných rozporů. Příkladem mohou být rozpory mezi fakty uvedenými ve výpovědích, které mohou ovlivnit rozhodnutí, zda se jedná o trestný čin. Třetí podmínkou je předpoklad, že konfrontace přispěje k objasnění věci. Poslední podmínka uvádí, že nelze dospět k vyjasnění rozporu jiným způsobem. To znamená, že k objasnění nelze dospět prostřednictvím jiné kriminalistické metody.⁴⁷

Použití konfrontace s sebou vždy nese určitá rizika. Vypovídající osoba, která je pod vlivem psychologického působení, může vypovídáním nepravdy svoji dosavadní pravdivou výpověď změnit. Riziková může být také situace, kdy dvě dříve lživě vypovídající osoby při konfrontaci své nepravdivé výpovědi sjednotí. Z těchto důvodů je velice důležité, aby rozhodnutí o provedení konfrontace bylo podloženo analýzou konkrétního případu a všechny možnosti pro vyjasnění vzniklých sporů byly vyčerpány.⁴⁸

Jak již bylo řečeno podstatou konfrontace je odstranění závažných rozporů ve výpovědích, popřípadě zjištění jejich příčin. Dalším nedílným významem

⁴⁵ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 116.

⁴⁶ Nejvyšší soud České republiky ze dne 16. 5. 1991, 2 Tz 35/91; Publikováno R 52/1992 tr. Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek, 7-8/92.

⁴⁷ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 128.

⁴⁸ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s.71.

konfrontace je možnost získat tímto postupem nové informace, prameny důkazů či důkazy samotné.⁴⁹

Okruh konfrontovaných osob není nikterak omezen. Výjimku tvoří situace, ve které má konfrontovaným být osoba mladší osmnácti let. V takovém případě lze konfrontaci provést jen, je-li to nezbytně nutné. Existují případy, ve kterých je konfrontace zcela vyloučena. Provedení konfrontace je vyloučeno u svědka, jehož totožnost se utajuje z důvodů vymezených v § 55 odst. 2 TrŘ. Dále není možné konfrontaci provést u poškozeného mladšího osmnácti let u TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.⁵⁰

Je třeba si připomenout, že konfrontace je procesní úkon prováděný zejména v hlavním líčení před soudem a jen zcela výjimečně může být uplatněn jako důkazní prostředek v přípravném řízení.⁵¹

2.1.1 Druhy konfrontace

Jednotlivé druhy konfrontace je možné klasifikovat z různých hledisek a na základě velké řady kritérií. Za rozhodující kritéria lze považovat kupříkladu cíl konfrontace, dále subjekt, na jehož popud byla konfrontace provedena a v neposlední řadě procesní postavení osob podléhajících konfrontaci.⁵²

Druhy konfrontace dle konkrétního cíle:

- a) konfrontace s cílem pomoci jednomu z účastníků úkonu s překonáním zdánlivě zapomenutých faktů či chybných vzpomínek,
- b) konfrontace s cílem odhalit a překonat lživou výpověď u jednoho z účastníků úkonu.⁵³

⁴⁹ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 116.

⁵⁰ § 104a odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁵¹ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 1035.

⁵² STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 129.

⁵³ Tamtéž.

Druhy konfrontace dle subjektu, na jehož popud byla konfrontace provedena:

- a) konfrontace provedená na podnět státního zástupce,
- b) konfrontace provedená na podnět kriminalisty,
- c) konfrontace provedená na podnět svědka,
- d) konfrontace provedená na podnět obviněného,
- e) konfrontace provedená na podnět obhájce.⁵⁴

Druhy konfrontace dle procesního postavení konfrontovaných osob:

- a) konfrontace mezi obviněnými,
- b) konfrontace mezi obviněnými a poškozenými,
- c) konfrontace mezi obviněnými a svědky,
- d) konfrontace mezi svědky,
- e) konfrontace mezi svědky a poškozenými.⁵⁵

Zde uvedené druhy konfrontace nejsou kompletním výčtem. Jejich dělení je samozřejmě možné také na základě dalších, zde neuvedených kritérií.⁵⁶

Průběh konfrontace je náročný nejen pro konfrontované osoby, ale rovněž pro osobu kriminalisty, který konfrontaci provádí. Z kriminalistické teorie i praxe vyplývají následující požadavky na osobu kriminalisty. Kriminalista musí mít například znalost základní psychologické terminologie, odbornou zkušenost, řídicí a organizační schopnosti a v neposlední řadě schopnost předvídat a improvizovat. Tyto znalosti a vlastnosti jsou pro konfrontaci a její průběh klíčové.⁵⁷

2.1.2 Zásady konfrontace

Při přípravě i průběhu konfrontace se doporučuje dodržovat základní zásady, které byly zformulovány na základě poznatků z kriminalistické praktické činnosti. První zásada říká, že postup konfrontace musí být organizovaný a plánovaný. Význam plánování konfrontace a jeho případná rizika popisuje

⁵⁴ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 71.

⁵⁵ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 129–130.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 131.

předchozí podkapitola. Druhá zásada se označuje jako iniciativa konfrontovaných osob. Ta ukládá konfrontovaným osobám iniciativu předkládání faktů, jež vysvětlují vzniklé rozpory. Účastník tedy vyjadřuje vůli rozpory vyjasnit. Třetí je zásada pozorování konfrontovaných osob. Na základě pozorování může kriminalista zjistit případné zaváhání, nerozhodnutí či kolísání konfrontovaného. Na tuto zásadu navazuje zásada ostražitosti, která rovněž spočívá v pozorování konfrontovaných. Kriminalista musí okamžitě reagovat na sebemenší náznak domluvy mezi konfrontovanými či na pokus o narušení konfrontace. Poslední je zásada aktivního vedení konfrontace vyšetřovatelem. Kriminalista si musí v celém průběhu konfrontace udržet autoritu a respekt. Také musí po celou dobu trvání úkonu průběžně analyzovat výpovědi konfrontovaných. Zároveň nesmí připustit, aby aktivní vedení úkonu převzal jeden z konfrontovaných.⁵⁸

2.1.3 Příprava a průběh konfrontace

Konfrontace je složitý a riskantní úkon, a proto vyžaduje důkladnou přípravu. Příprava je nutná nejen z hlediska obsahu, ale také z hlediska organizačního. Jak již bylo řečeno, vydat rozhodnutí o provedení konfrontace, lze až po vyhodnocení všech důkazů, které nasvědčují rozporům ve výpovědi. A zároveň platí, že rozpory není možné objasnit jinak. Klíčové je v přípravném řízení posoudit, zda konfrontace může v daném případě podstatně přispět k objasnění věci. V opačném případě by bylo provedení konfrontace neúčelné.⁵⁹

Při provádění konfrontace je zásadní její taktická stránka. Taktikou rozumíme dopředu naplánovanou a promyšlenou činnost, která směřuje k naplnění cíle konfrontace, konkrétně k vyjasnění vzniklých podstatných rozporů ve výpovědích. Taktika se uplatňuje nejen v přípravě, ale také v celém průběhu konfrontace.⁶⁰

⁵⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 536.

⁵⁹ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 73.

⁶⁰ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 74.

Přípravná fáze konfrontace se zaměřuje na řešení konkrétních úkolů, které vychází z obecných poznatků kriminalistické praxe. První takový úkol spočívá ve vymezení cíle, jímž je konkretizování rozporů, pro které je nutné konfrontaci provést. Důležitý je rovněž výběr otázek, které budou při vyjasňování vzniklých rozporů nápomocné. Dále musí být určena osoba, již budou otázky kladeny jako první v pořadí. V procesu vyšetřování je potřeba určit vhodnou chvíli pro její realizaci, taktický moment k provedení konfrontace se vždy vztahuje k individuálnosti daného případu. Oznámení o provedení konfrontace osobám konfrontovaným není nutné a v některých případech dokonce žádoucí, protože faktor překvapení může vést k pravdivé výpovědi. Stěžejní je zajistit, aby si konfrontované osoby při konfrontaci hleděli do očí. V neposlední řadě je nutná přítomnost zapisovatele a dalších osob, které by případně mohly být u konfrontace nápomocné.⁶¹

V přípravné fázi konfrontace je důležitou součástí také otázka analýzy osobnosti konfrontovaných osob. Konfrontující kriminalista by se měl zaměřit na shromáždění informací o konfrontovaných osobách, především o jejich vzájemném vztahu. Pro předvídatelnost chování konfrontovaných osob, musí kriminalista zajistit takové poznatky, které povedou k určení prognózy tohoto chování.⁶²

Nedílnou součástí přípravy konfrontace je zpracování plánu. Ten zahrnuje otázky určené pro konfrontované osoby a jejich přesné pořadí. V případě neočekávaného zvratu není vyloučené v průběhu konfrontace změnit pořadí otázek či konfrontovaným položit doplňující otázky. Pořadí, obsah, ale také způsob kladení těchto otázek závisí na okolnostech konkrétního případu. Obecně se přechází od jednodušších tzv. upevňujících či kontrolních otázek k otázkám složitějším tzv. usvědčujícím. Kladená otázka by měla mít konkrétní charakter, tak aby nezahrnovala příliš široký okruh okolností, to by mohlo zapříčinit zbytečnou zdlouhavost konfrontace. Žádoucí je klást takové otázky, které nejefektivněji povedou k odstranění vzniklých rozporů. Naopak nesmí být pokládány takové otázky, které by obsahovaly informace související s okolnostmi případu, zejména při konfrontaci spolupachatelů. Při kladení otázek je rovněž důležité určit, kdo

⁶¹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 130.

⁶² Tamtéž s. 132.

bude na otázku odpovídat jako první. Například platí, že v první řadě konfrontujeme účastníka, který doznává prověřovaný fakt a až po té účastníka, který ho popírá. Je-li to v hodné vzhledem k okolnostem případu, je možné v první řadě konfrontovat účastníka, který vypovídal lživě. V takovém případě je cílem vzbudit rozhořčení v pravdivě vypovídající osobě, které povede z její strany k usvědčování osoby lživě vypovídající.⁶³

Samotný průběh konfrontace začíná poučením, které se vztahuje k procesnímu postavení konfrontovaných osob. Obsahem je sdělení důvodu konfrontace, ověření totožnosti konfrontovaných, poučení o jejich právech a povinnostech (dále např.: o použití záznamového zařízení). Při poučení je nezbytné zdůraznit, že konfrontovaný, může promluvit jen po předchozí výzvě. To předchází případnému narušení průběhu konfrontace v podobě domlouvání, hádání apod. Na počátku je také nutné ověřit skutečnost, zda se osoby znají a jaký je jejich vzájemný vztah. Zpravidla kladenou a zároveň účelnou otázkou je, zda mezi sebou mají konfrontovaní nevyrovnané účty. Dále kriminalista přistoupí k vyjasňování konkrétních rozporů ve výpovědích. Zároveň musí zajistit, aby při zodpovídání otázek nebyl přerušen oční kontakt. Po zodpovězení otázky jedním z účastníků, musí kriminalista od druhého vyžadovat vyjádření k jeho tvrzení. Za předpokladu, že druhý účastník nesouhlasí, musí uvést svoji verzi, ke které se následně musí vyjádřit první účastník. Kriminalista také určuje vhodný okamžik, ve kterém si mohou konfrontovaní klást otázky navzájem. Lze tak učinit pouze se souhlasem konfrontujícího a jeho prostřednictvím. Jedná se o významný taktický prvek, protože bezprostřední kladení otázek konfrontovaných mezi sebou není vhodné. Mohlo by vést k nežádoucím následkům například v podobě domluvy. Z těchto a dalších důvodů je nutné, aby konfrontující plně ovládal dění celého úkonu, dodržoval postup a reagoval na jakékoli jeho případné narušení. Vyšetřovatel také může probíhající konfrontaci ukončit, respektive musí zvolit vhodný moment. Předčasné ukončení je možné například v případě, že lživě vypovídající se rozhodne k pravdivému doznání nebo naopak, když pravdivě vypovídající osoba začne svou výpověď měnit pod vlivem konfrontované osoby blízké. V takovém okamžiku je vhodnější konfrontaci ukončit, i když nebylo dosaženo požadovaného výsledku. Vhodná chvíle pro ukončení konfrontace je

⁶³ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 133, 137.

zřejmě okamžik, kdy byly vyčerpány všechny plánované otázky, případně otázky doplňují či vzájemné. Průběh konfrontace musí být systematicky zaznamenáván. Výsledkem je protokol o konfrontaci, ve kterém je uveden celý průběh a výsledky konfrontace. Protokolují se kladené otázky a odpovědi na ně. Zapisovatel je musí zaznamenat doslovně a v přímé řeči, zároveň musí zaznamenat také neverbální projevy, gesta a pokusy o narušení konfrontace.⁶⁴ Protokol o konfrontaci také může být přečten jako důkaz v hlavním líčení, avšak pouze při splnění podmínek uvedených v ustanovení § 207 odst. 2 a § 211 odst. 1 až 3 TrŘ.⁶⁵

Mohou nastat situace, ve kterých provedení konfrontace není nutné. Takovým příkladem je existence sporných výpovědí dvou osob za předpokladu, že jejich výpovědi potvrzují posbírané důkazy, které jsou hodnověrné a nevzbuzují pochybnosti. I zde ovšem najdeme výjimku, a sice je-li prostřednictvím konfrontace třeba svědka usvědčit z křivé výpovědi. Konfrontaci dále není nutné provádět v případech, kdy je zřejmé, že bude bezvýsledná. Bezvýsledná bude například tehdy, pokud si obviněný svůj trestný čin nepamatuje v důsledku požití alkoholu a jeho opilost svědek potvrdí.⁶⁶

2.2 Rekognice

Rekognice je zvláštní procesní úkon⁶⁷ spočívající ve znovupoznání konkrétního objektu, osoby či věci, jehož cílem je určit jejich totožnost. Podstatou znovupoznání je, že podezřelý, obviněný nebo svědek (dále „poznávající osoba“) ztotožní konkrétní osobu či věc, která je relevantní pro trestní řízení. Poznávající osoba činí ztotožnění na základě bezprostředních skutečností, vnímaných jejími smysly. Kriminalistika považuje rekognici za samostatnou metodu kriminalistické praktické činnosti sloužící k identifikaci objektů.⁶⁸

Rekognice je důkazním prostředkem, který je zpravidla prováděn jako součást výslechu poznávajících osob. S tím souvisí skutečnost, že k rekognici

⁶⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 536.

⁶⁵ Vrchní soud v Praze ze dne 28.1.1993, 11 To 192/92; Publikováno R 25/1993 tr. Sbíрка soudních rozhodnutí a stanovisek, 5-6/93.

⁶⁶ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 131.

⁶⁷ Tento procesní úkon upravuje § 104b odst. 1-8 TrŘ.

⁶⁸ CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6. s. 267-268.

nemůže být podezřelý ani obviněný donucován, stejně jako u jakékoli výpovědi v trestním řízení (právo odepřít výpověď je zakotveno již v ustanovení čl. 40 odst. 4 LZPS, dále ho nalezneme v TrŘ konkrétně v § 33 odst. 1, § 76 odst. 5, § 92 odst. 1, § 164 odst. 3, § 179b odst. 2). Ústavní soud došel k závěru, že poznávaná osoba je povinna provedení rekognice strpět⁶⁹ a lze ji přípustnými prostředky donucovat k tomu, aby se k takovému úkonu dostavila (pořádkovou pokutou dle § 66 TrŘ, předvoláním nebo předvedením dle § 90 a §98 TrŘ).⁷⁰

Podstatou rekognice je již zmíněné znovupoznání, které lze jako psychofyzilogický proces člověka uskutečnit, za předpokladu existence paměťové stopy ve vědomí člověka, vztahující se k důkazně relevantní události. Poznávající osoba si v průběhu rekognice vybaví zafixovaný obraz ve svém vědomí, který je schopna srovnat s obrazem předváděného objektu.⁷¹

Rekognice byla do přijetí novely č. 265/2001 Sb. považována za zvláštní formu výslechu. Spolu s její účinností se však dle ustanovení § 104b TrŘ považuje za samostatnou zvláštní formu dokazování. Touto novelou došlo k akceptaci podstatných rozdílů mezi výslechem a rekognicí. Kupříkladu je patrné, že podstatou výslechu je reprodukce vnímaného, a naopak podstatou rekognice je znovupoznání objektu. Dalším příkladem může být fakt, že rekognici téměř nelze, na rozdíl od výslechu ve většině případech opakovat.⁷²

Charakteristickým znakem rekognice je, že se jedná v zásadě o neopakovatelný a často také o neodkladný úkon ve smyslu ustanovení § 158a a §160 odst. 4 TrŘ.

Rekognice je považována za neopakovatelný úkon, neboť poznávající osobě, která již jednou objekt ztotožnila, se vedle existující paměťové stopy vytvoří nový obraz, který by mohl sugestivně ovlivnit rozhodování dané osoby při opakování rekognice.⁷³ V některých případech je možné k opakování rekognice

⁶⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.10.2007, sp. zn. III. ÚS 528/06.

⁷⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.121.

⁷¹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 155-158.

⁷² Tamtéž.

⁷³ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 157.

přistoupit. Možné opakování tohoto úkonu zastává například Miroslav Protivinský. Konkrétně v případech, ve kterých provedení první rekognice nemůže mít negativní vliv na její případné opakování, příkladem může být rekognice živých osob se ztrátou paměti či rekognice osob mrtvých.⁷⁴ V praxi dochází zejména k rekognici in natura poté, co byla provedena rekognice podle fotografie⁷⁵ nebo k opakování téže rekognice osob při změně pořadí osoby poznávané a osob přivzatých.⁷⁶ K otázce možného opakování rekognice se vyjádřil také Jan Brázda, který zastává jednoznačný názor, že rekognice in natura je neopakovatelným úkonem. Její opakování by mělo za následek znehodnocení takového důkazu v trestním řízení, neboť osoba ztotožňující ve druhé rekognici pouze pozná osobu, kterou viděla při rekognici první.⁷⁷

Rekognice může mít v některých případech také povahu neodkladného úkonu. Například je-li třeba ztotožnit osobu zadrženou či věc, kterou má tato osoba při sobě, bezprostředně po spáchání trestného činu (tzn. před zahájením trestního stíhání). Z hlediska účelu trestního řízení tento úkon musí být proveden neprodleně, aby podezřelá osoba mohla být buďto ihned propuštěna na svobodu nebo obviněna ze spáchání trestného činu a případně vzata do vazby.⁷⁸ Lenka Staňková uvádí také případ, ve kterém lze očekávat, že svědek nebude schopen podezřelého identifikovat jako pachatele později, např. pro očekávané zhoršení zdravotního stavu či smrt, pro očekávanou rychlou ztrátu paměti či pro očekávaný trvalý odjezd do ciziny.⁷⁹ Další příklad rekognice jako neodkladného úkonu vychází z usnesení Vrchního soudu v Praze. Pokud byl zadržen podezřelý ze spáchání TČ znásilnění dle § 241 TZ a důkazy pro zahájení jeho trestního stíhání nejsou k dispozici, může mít rekognice provedená ukázáním podezřelého povahu neodkladného úkonu.⁸⁰

⁷⁴ PROTIVINSKÝ, Miroslav: Vady rekognice a jejich procesní důsledky. *Bulletin advokacie*, 1997, č. 2, s. 15-16.

⁷⁵ Viz podkapitola 2.2.5 Zvláštnosti provedení jednotlivých druhů rekognice.

⁷⁶ SEIFEROVÁ, Pavlína: Některé aspekty rekognice. *Trestní právo*, 2009, č.11, s. 32.

⁷⁷ BRÁZDA, Jan: Je rekognice „in natura“ opakovatelný, nebo neopakovatelný úkon? *Bulletin advokacie*. 2013, č. 10, s. 41.

⁷⁸ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 166.

⁷⁹ STAŇKOVÁ, Lenka: Otazníky nad rekognicí prováděnou jako neodkladný a neopakovatelný úkon. *Trestněprávní revue*. 2017, č.4, s. 79.

⁸⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2007, sp. zn. 2 To 64/2007; Publikováno TR 11/2007 s. 320. *Trestněprávní revue*, 11/07.

2.2.1 Subjekty a objekty rekognice

Subjektem rekognice je poznávající osoba. To, kdo může být poznávající osobou upravuje trestní řád, konkrétně může jít o podezřelého, obviněného nebo svědka. Předpokladem, pro vznik postavení subjektu rekognice je požadavek, aby dotyčná osoba vnímala objekt ztotožňování bezprostředně svými smysly, čímž si vytvořila stopy v paměti a na základě toho si byla schopna vytvořit myšlenkový obraz daného objektu. Subjekt rekognice můžeme označovat také jako osobu poznávající, znovupoznávající, ztotožňující, identifikující nebo rekognující.⁸¹

Subjektem může být osoba, která konkrétní objekt rekognice nezná a vnímala ho jen v souvislosti s určitou relevantní událostí, například byla přítomna páchání trestné činnosti jako osoba poškozená nebo očitý svědek. Naopak může jít také o osobu, která konkrétní objekt zná, resp. by ho znát měla. Jde o osoby důvěrně známé, osoby blízké nebo také o věc, kterou měla daná osoba ve svém vlastnictví, příkladem mohou být odcizené šperky. Dále může jít o osobu podezřelou nebo obviněnou, která znovu poznává například předmět, který odcizila.⁸²

Objekt rekognice vymezuje trestní řád pouze jako osoby a věci, podrobněji však okruh objektů nedefinuje. Objekt rekognice můžeme označovat také jako objekt poznávaný, znovupoznávaný, ztotožňovaný, identifikovaný nebo rekognovaný. Obecně musí jít o objekt materiálního světa, který lze vnímat smysly a uchovat jej v paměti. Rekognovaným objektem může být osoba živá či mrtvá nebo věc movitá i nemovitá. Objektem bývá nejčastěji živá osoba v postavení podezřelého či obviněného, výjimečně svědka. Je možné znovupoznávat také osobu mrtvou, a sice z důvodu zjištění její totožnosti. U věcí je typické znovupoznání movitosti, kdy jde například o věc odcizenou, zbraň sloužící jako nástroj trestného činu nebo předmět, který pachatel na místě činu zanechal. Rekognice nemovitých věcí se zpravidla vztahuje k identifikaci míst v terénu, příkladem může být úkryt odcizených věcí. Ke znovupoznání nemovitosti v praxi téměř nedochází.⁸³

⁸¹ JANULKOVÁ, Kateřina. *Rekognice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 94 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-105-9. s. 2.

⁸² STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 158-159.

⁸³ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 406-407.

2.2.2 Druhy rekognice

Jednotlivé druhy rekognice je možné klasifikovat z různých hledisek. Mezi základní klasifikační kritéria patří původnost předváděného objektu, jeho charakter, identifikační znaky a způsob jeho předvádění.

Klasifikace dle stupně původnosti předváděného objektu:

- a) rekognice objektů „in natura“,
- b) rekognice dle modelů (př.: reprodukce, makety, fotografie).

Klasifikace dle charakteru ztotožňovaného objektu:

- a) rekognice osob (živých, mrtvých⁸⁴),
- b) rekognice věcí (movitých, nemovitých),
- c) rekognice zvířat (živých, neživých).

Klasifikace dle identifikačních znaků:

- a) rekognice dle anatomicko-morfologických znaků osoby či zvířete (př.: výška, postava, oči, nos, nápadné znaky, aj.),
- b) rekognice dle vnějších znaků věcí (tvar, barva, aj.),
- c) rekognice dle funkčních znaků (hlas, gestikulace, řeč těla, mimika, běh).

Klasifikace dle předvedení/ ukázání objektu:

- a) rekognice s předvedením znovupoznáváného objektu ve skupině spolu s přivzatými objekty (přímo či nepřímo prostřednictvím polopropustného zrcadla),
- b) rekognice s předvedením pouze znovupoznáváného objektu (typicky při identifikaci neznámé mrtvoly),
- c) rekognice s předvedením znovupoznáváného objektu a přivzatých objektů jednotlivě po sobě (typicky u identifikace osob podle funkčních znaků nebo nemovitostí).⁸⁵

Jako nejefektivnější způsob provádějí znovupoznání se jeví rekognice in natura, tj. přímé pozorování fyzické identity objektu. Postup in natura vymezuje ustanovení

⁸⁴ Případně jejich částí.

⁸⁵ JANULKOVÁ, Kateřina. *Rekognice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 94 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-105-9. s. 13

§ 104b odst. 3 TrŘ. V řadě případů provedení in natura nebude možné, například dojde-li ke zničení objektu či dojde-li ke ztrátě původních identifikačních znaků objektu. Není-li provedení in natura možné nebo je-li neúčelné, příp. neuskutečnitelné, přichází na řadu provádění rekognice dle modelu.⁸⁶

2.2.3 Příprava rekognice

Pro provedení rekognice jako neodkladného a neopakovatelného úkonu je zásadní její důkladná příprava. Její opakování či pochybení v jejím průběhu by mohlo mít vliv na proces poznání skutkového stavu, což by mohlo vést k jejímu oprávněnému zpochybnění v jednání před soudem. Rekognice je jedním procesním úkonem, který tvoří v zásadě dvě fáze (výslech a znovupoznání).⁸⁷ Ustanovení § 104b odst. 2 TrŘ hovoří o výslechu před rekognicí, což by mohlo vést k domněnce, že výslech je zde samostatným úkonem, toto tvrzení však vyvrací nejen Nejvyšší státní zastupitelství⁸⁸, ale také judikatura⁸⁹.

Rekognice se sice ve svém základu dělí na dvě základní fáze, ale její příprava zahrnuje také další vzájemně se prolínající nezbytné části. Absencí těchto částí přípravy by rekognice mohla ztratit svůj smysl nebo by mohla být napadnutelná jako vadně provedený úkon. Příprava tedy spočívá ve výslechu poznávající osoby před rekognicí, vytvoření plánu rekognice, včasného provedení rekognice nebo přípravných činností směřujících k jejímu provedení.

První etapa přípravy rekognice spočívá ve výslechu poznávající osoby, bez něhož samotné znovupoznání objektu nelze realizovat. Cílem výslechu je získání co nejúplnějšího popisu poznávaného objektu. Poznávající osoba by měla uvést specifické znaky, na jejichž základě je schopna identifikovat poznávanou osobu či věc, za jakých okolností poznávanou osobu či věc vnímala (např. z jaké vzdálenosti, po jakou dobu apod.) a uvést vlastnosti, rysy nebo zvláštnosti, dle kterých je možné konkrétní osobu či věc rozpoznat. Poznávající osoba by měla

⁸⁶ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 160.

⁸⁷ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s.90.

⁸⁸ Viz výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství poř. č. 4/2003 k výkladu ustanovení § 104b trestního řádu o rekognici z hlediska procesního způsobu provedení tohoto úkonu.

⁸⁹ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.8. 2008 sp. zn. 11 Tdo 891/08.

primárně uvést časové, místní a jiné okolnosti, za kterých s poznávanou osobou či věcí přišla do styku, například jak ji vnímala, viděla nebo slyšela. Důležité je také zdůraznit charakteristické rysy, které při identifikaci poznávanou osobu či věc odliší od jiných objektů. Výslech je také nutné zaměřit na vlastnosti poznávající osoby, které mohou ovlivnit správnost jejího vnímání poznávaného objektu, například stav zraku, sluchu apod.⁹⁰

Nezbytnou součástí provedení znovupoznání je plán rekonice. Ten OČTŘ sestavuje prostřednictvím analýzy dosud shromážděných materiálů, které získal na základě výpovědi poznávajícího, z vlastností jeho osobnosti, z poznatků o poznávaném objektu a jiných okolností daného případu. Z kriminalistické praxe vyplývá, že plán rekonice by měl obsahovat zejména určení místa a času jejího provedení, určení subjektu, určení podmínek vnímání, určení poznávaného objektu, určení způsobu předvedení⁹¹ objektu, výběr a určení počtu přivzatých objektů, určení jakým způsobem bude zajištěna přítomnost poznávaného objektu a objektů přivzatých, určení taktických záměrů, určení prostředků dokumentace (případně jiných technických prostředků), určení osob rekonici přítomných (obhájce, rodič nezletilého, psycholog, OSPOD apod.).⁹²

Důležitou částí přípravy je zajištění včasného provedení rekonice. Není-li provedena včas, může se negativně projevit vliv zapomínání, který může po uplynutí času rekonici zcela znemožnit. Zároveň dochází působením času k deformaci paměťových stop a k jejich následnému překrývání novými vjemy. Stejně negativní dopad má neprovedení včasné rekonice na její objekt, ten se pod vlivem času může měnit, čímž se rekonice může stát bezúčelnou. Nelze opomenout ani aspekt požadavku rychlosti přípravného řízení, které však nesmí být na škodu kvalitě shromážděných důkazů.⁹³

Druhá etapa přípravy spočívá v přípravných činnostech, které přímo směřují k provedení rekonice. Zejména se jedná o přípravu subjektu a objektu, opatření

⁹⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.122.

⁹¹ Sekvenčně (jeden po druhém) nebo simultánně (současně).

⁹² KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s.91.

⁹³ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 163

k zabránění ukázání objektu poznávající osobě před provedením rekognice, zajištění shodných podmínek a přípravu prostředků určených pro dokumentaci.

Příprava subjektu zahrnuje jeho seznámení s metodou a technikou provedení rekognice. Poznávající osoba se musí podrobit instruktáži, která ukazuje žádoucí způsob chování subjektu v průběhu provádění rekognice. Nutné je uskutečnit jak přípravu ztotožňovaného objektu, tak objektů přibraných. Klíčové je zajistit, aby všechny tyto objekty vykazovaly stejné identifikační znaky (např.: ztotožňovaná osoba má hnědé vlasy a vousy, všechny přibrané osoby tedy rovněž musí mít hnědé vlasy a vousy). Stejně jako u subjektu i ztotožňovaný objekt včetně objektů přibraných se musí podrobit instruktáži o jejich žádoucím chování. Do přípravy subjektu a objektu lze zahrnout i poučení o jejich právech a povinnostech ve smyslu jejich procesního postavení.⁹⁴

Jedením z nejdůležitějších institutů, který zajišťuje objektivní výsledek rekognice je opatření k zabránění ukázání identifikovaného objektu nebo jeho modelu poznávající osobě, ještě před samotným provedením rekognice.⁹⁵ Pokud by došlo k tomu, že poznávající osoba uvidí poznávaný objekt ještě před samotným úkonem (i když neúmyslně), je zřejmé, že takové výsledky budou nevěrohodné, snadno zpochybnitelné a také v rozporu se zásadami trestního řízení. Výsledek, respektive takto provedený důkaz ztrácí svoji důkazní sílu.⁹⁶

Nedílnou součástí přípravy je také zajištění a vytvoření shodných podmínek s podmínkami, za nichž osoba poznávající konkrétní objekt vnímala. Zajištění shodných podmínek je využíváno především u znovupoznání osoby „in natura“. Zejména půjde o dodržení vzdálenosti, dobu vnímání či intenzitu osvětlení. Dodržení shodných podmínek není obligatorní a sám vyšetřovatel určí, zda je v daném případě vhodné.⁹⁷

⁹⁴ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s.92.

⁹⁵ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.125.

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20.6.1989, sp. zn. 5 Tz 8/89.

⁹⁷ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 165.

Přípravou dokumentačních prostředků rozumíme zejména prověření a zajištění jejich funkčnosti. Tuto kontrolu má na starost kriminalistický technik a je nutné činit ji bezprostředně před použitím dokumentačních prostředků, tak aby se zamezilo případným komplikacím. Aby nedošlo k narušení průběhu rekognice je nutné určit, jakým způsobem bude daný prostředek využit a jakým způsobem bude v prostoru rozmístěn.⁹⁸

2.2.4 Taktika provedení rekognice

Při samotném provádění rekognice je třeba respektovat některé základní zásady, postupy a doporučení. V první řadě je nutné ztotožňovaný objekt předvádět současně spolu s několika dalšími příbranými objekty. Výjimku tvoří identifikace mrtvolky a identifikace osoby s využitím bezpečnostních kamerových systémů. Tato zásada spočívá ve vnímání ukazované skupiny najednou a z jednoho místa. To je důležité pro jednoohnskové vnímání, které subjektu umožňuje najednou, současně a z jedné vzdálenosti vnímat všechny předváděné objekty, bez toho, aniž by musel srovnávat představu s reálnými objekty. Dále platí, že příbrané objekty musí být druhově shodné a vzájemně si podobné s objektem znovupoznávaným. Je-li třeba v téže věci identifikovat více objektů, je nutné provedení několika samostatných rekognic. V každé z nich pak bude předváděn jediný ztotožňovaný objekt. Tím se vyvarujeme například možnému domlouvání (ať už verbálnímu či neverbálnímu) ztotožňovaných osob mezi sebou. V opačném případě, kdy má být jeden objekt ztotožňován více subjekty, je rovněž nutné provést několik samostatných aktů, tzn. kolik je subjektů, tolik bude rekognic. Dojde-li ze strany subjektu ke znovupoznání předváděného objektu, je třeba provést výslech takového subjektu, zde musí osoba uvést podle jakých konkrétních znaků objekt ztotožnila.⁹⁹

Stěžejní je pro provedení rekognice dodržení posloupnosti jednotlivých úkonů. Je třeba sestavit skupinu složenou z objektu poznávaného a objektů příbraných, ve které bude každý jednotlivý objekt označen štítkem s pořadovým číslem. Provést poučení poznávající osoby o jejích právech a povinnostech. Přivést tuto osobu před skupinu objektů a vyzvat ji, aby si jednotlivé objekty pozorně

⁹⁸ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s.92.

⁹⁹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 167-169.

prohlédla a za předpokladu, že některý z nich pozná, aby jej označila ukázáním a slovním označením příslušného pořadového čísla. Poznávající osobě musí být dán dostatek času na prohlédnutí objektů, zároveň má tato osoba možnost prostřednictvím kriminalisty, který rekognici vede, požádat konkrétní objekt o některou činnost, například aby se osoba otočila.¹⁰⁰ Ztotožňovaný objekt má v takovém případě možnost pokyn odmítnout, zároveň musí být o právu na odmítnutí provedení požadované činnosti řádně poučen.¹⁰¹

Nedílnou a zároveň obligatorní součástí rekognice je protokolární dokumentace. Řádná a pečlivá dokumentace je důležitá zejména proto, aby nedocházelo ke zpochybňování výsledků tohoto zpravidla neopakovatelného úkonu. Typickým procesním dokumentem je protokol o rekognici, který musí splňovat obecné náležitosti dle § 55 (1) TrŘ a zároveň zvláštní náležitosti dle § 55 (3) TrŘ. Mezi zvláštní náležitosti dle tohoto ustanovení patří okolnosti, za nichž byla daná rekognice provedena, zejména pořadí předváděných objektů, doba a podmínky pozorování nebo vyjádření poznávajícího subjektu. Protokol by měl obsahovat přípravu, průběh a výsledky dané rekognice. Pro věrohodnější výsledky je vhodné využít technické způsoby dokumentace, jako jsou například fotografie, video či audio záznam. Průběh a výsledky rekognice je třeba vyhodnotit. Při vyhodnocování se zpravidla vychází z obsahu výpovědí, výsledků provedených před rekognicí a ze zvukových nebo obrazových záznamů. Zohledňuje se například průběh znovupoznání nebo jakým způsobem se formovala paměťová stopa a výpověď poznávajícího subjektu.¹⁰²

2.2.5 Zvláštnosti provedení jednotlivých druhů rekognice

V rámci rekognice osob *in natura* rozlišujeme dvě hlavní skupiny znaků, podle kterých lze ztotožňování provést, konkrétně jde o znaky anatomicko-morfologické na straně jedné a znaky funkční, pohybové či dynamické na straně druhé. Obecně pro rekognici osob *in natura* platí, že poznávaná osoba musí být ukázána ve skupině nejméně tří dalších osob. Ovšem bude-li přibrán větší počet

¹⁰⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.126.

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.10.2007, sp. zn. III. ÚS 528/06.

¹⁰² JANULKOVÁ, Kateřina. *Rekognice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 94 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-105-9. s. 69.

objektů k provedení takového úkonu, zřetelně to přispěje ke zvýšení jeho důkazní síly.¹⁰³

Pro rekognici živých osob in natura podle anatomicko-morfologických znaků jsou typická následující specifika. V první řadě je nutné zajistit, aby poznávající osoba neviděla osobu ztotožňovanou, ještě před samotným provedením rekognice, tím by došlo k negativnímu ovlivnění jejího výsledku. Před provedením rekognice musí být ztotožňovaná osoba poučena o svých právech a povinnostech, zároveň musí být instruována jakým způsobem se má při provádění úkonu chovat. Dále je tato osoba povinna uposlechnout výzvy ze strany kriminalisty, např. musí se potočit či pronést konkrétní větu. V rámci objektivit má ztotožňovaná osoba právo sama si zvolit pořadové číslo, čímž může určit své místo mezi přivzatými osobami. Samozřejmě platí, že přivzaté osoby musí být ztotožňované osobě podobné (pohlavím, rasou, výškou apod.).¹⁰⁴

Při rekognici živých osob in natura podle funkčních, pohybových nebo také tzv. dynamických znaků jsou rovněž typické některé zvláštnosti. Problémem u tohoto typu rekognice je fakt, že funkční znaky lze poměrně jednoduše vědomě měnit. Někteří kriminalisté se proto v tomto případě přiklání k variantně skryté rekognice (ztotožňovaná osoba o momentu jejího uskutečnění neví).¹⁰⁵ Naopak jiní kriminalisté zastávají názor, že znovupoznávaná osoba není schopna najednou měnit celý souhrn pro ni charakteristických funkčních znaků, a proto lze rekognici úspěšně provést i s jejím vědomím.¹⁰⁶ Při provádění rekognice podle hlasu a řeči, je třeba stejně jako v předchozím případě nejprve provést řádné poučení poznávající osoby o jejích právech a povinnostech. Při ztotožňování podle hlasu a řeči platí, že ztotožňovaná osoba spolu s osobami přivzatými a osoba poznávající se nachází ve dvou sousedících místnostech, přičemž poznávající osoba může zcela zřetelně slyšet vše, co se v sousedící místnosti odehrává. Poznávající osoba v tomto

¹⁰³ HUSSEINI, Faisal, Opatření ke zvýšení důkazní síly prováděné rekognice: nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I ÚS 3709/2016. Trestněprávní revue. 2017, roč. 16, č. 9, s. 219.

¹⁰⁴ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 169.

¹⁰⁵ KONRÁD, Zdeněk a Jitka VESELÁ. *Rekognice*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. 71 s. ISBN 978-80-7251-269-0. s. 59-60.

¹⁰⁶ Srov. např. PROTIVINSKÝ, M. *Rekognice v přípravném řízení*. Praha: ÚKr PF UK. 1972, s. 141.

případě dané objekty nevidí, neboť dochází ke ztotožňování zvuku nikoliv o ztotožňování dle anatomicko-morfologických znaků.¹⁰⁷

Existují odlišné názory na situaci, ve které je možné ztotožnit živou osobu z obou uvedených hledisek (anatomicko-morfologického i dynamického). První názor zastává myšlenku možnosti pouze odděleného průběhu, resp. nejprve by mělo být provedeno ztotožnění podle hlasu a řeči a až následně ztotožnění podle anatomicko-morfologických znaků.¹⁰⁸ Naopak druhý názor připouští, že znovupoznání dle všech uvedených znaků lze provádět současně, protože vnější znaky podoby, hlas či chůze tvoří jednotný celek (tzv. systém identifikačních polí).¹⁰⁹ Osobně se přikláním k názoru zastávajícímu možnost současného provedení, protože neshledávám důvody bránící takovému postupu.

Dalším druhem nesoucím určitá specifika je rekognice mrtvoly in natura. Osobami poznávajícími jsou v tomto případě většinou příbuzní či osoby, které zemřelého dobře znaly a jsou schopny jej spolehlivě identifikovat. Místem znovupoznání může být místo nálezu zemřelého, ale také pitevna či márnice. Pro nalezení těla v terénu je typické, že není znám okruh osob, které identifikovanou osobu před její smrtí znaly. Zde je tedy možné provést rekognici značným okruhem subjektů, kupříkladu osob z okolí místa nálezu. Na rozdíl od znovupoznání živých osob, zde neplatí zákonný požadavek pro provedení rekognice, který určuje povinnost přítomnosti přivzatých objektů. V praxi může dojít k situaci (zejména při leteckých katastrofách či velkých haváriích), kdy je potřeba ukázat větší počet mrtvol. V takovém případě jde o větší počet ztotožňovaných objektů, nikoliv o objekty přivzaté. Mrtvola je zpravidla ukazována v oděvu, ve kterém byla nalezena. Má-li daná osoba určité specifické identifikační znaky (znamínko, jizvu apod.) lze ji předvádět bez oblečení. Znovupoznání mrtvoly in natura je zatíženo změnami zevnějšku, například jde o zohyzdění působením hnilobných procesů. V takovém případě je pro provedení identifikace vhodné provést znouobnovení podoby tzv. restauraci, která se provádí nejen z estetických

¹⁰⁷ KONRÁD, Zdeněk a Jitka VESELÁ. *Rekognice*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. 71 s. ISBN 978-80-7251-269-0. s. 60.

¹⁰⁸ Srov. PROTIVINSKÝ, M. *Rekognice v přípravném řízení*. Praha: ÚKr PF UK. 1972, s. 141.

¹⁰⁹ Srov. CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.128. a KONRÁD, Zdeněk a Jitka VESELÁ. *Rekognice*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. 71 s. ISBN 978-80-7251-269-0. s. 60.

důvodů, ale také pro vytvoření vhodných podmínek ke znovupoznání. Výsledek rekognice může být ovlivněn emocemi, dojmy či jinými vlivy, proto je třeba před jejím samotným provedením poznávající osobu psychicky připravit na možné setkání např. s příbuzným či manželem.¹¹⁰

U rekognice movitých věcí *in natura* rozlišuje dvě základní situace. A sice situaci, kdy poznávající osoba věc dobře zná a bez problémů může specifikovat její znaky (poškození, oděrky, rýhy apod.). Tyto detailní znaky popíše již v rámci výpovědi a při samotném provádění rekognice může na tyto detaily přímo ukázat. OČTŘ může tyto znaky porovnat s předchozí výpovědí a tím výsledek rekognice objektivizovat. Naopak obtížnější je znovupoznání u věcí, které osoba vnímala jen krátce v souvislosti s prošetřovanou událostí. Osoba tedy nezná detailní znaky dané věci, a proto může dojít pouze k určení skupinové příslušnosti daného objektu. U nemovitých věcí dochází k rekognici jen zcela výjimečně. Jde zejména o případy, kdy se ztotožňuje část terénu, konkrétní místnost či budova. Osoba nejprve při výslechu určí podstatné znaky objektu, například u znovupoznání místnosti půjde o polohu, rozlohu, tvar místnosti, počet oken a jejich umístění, výmalbu, podlahovou krytinu, topná tělesa, rozmístění nábytku apod. Nemovité věci se předvádějí samostatně, nikoliv ve skupině.¹¹¹

Ne tak běžnou, ale možnou je rekognice živých i mrtvých zvířat, případně jejich částí. Používá se zejména při krádeži zvířat nebo útoku zvířete na člověka. Zpravidla je chápána jako samostatný druh, nikoliv jako součást rekognice věci. Tato klasifikace vychází z toho, že tento typ rekognice nese jak charakteristické prvky pro rekognici věci, tak charakteristické prvky pro rekognici osob (zvíře může být znovupoznáno dle zevnějšku i funkčních znaků). Reaguje-li zvíře na hlas či povely, připouští se znovupoznání pouze konkrétního zvířete bez přivzatých objektů. Jinak dochází ke znovu poznání současně s podobnými kusy či ve stádě. Přivzatá zvířata musí být stejného druhu, pohlaví, shodné srsti, přibližného stáří či vykrmenosti.¹¹²

¹¹⁰ KONRÁD, Zdeněk a Jitka VESELÁ. *Rekognice*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. 71 s. ISBN 978-80-7251-269-0. s. 53, 133-136.

¹¹¹ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.129.

¹¹² JANULKOVÁ, Kateřina. *Rekognice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 94 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-105-9. s. 23.

Není-li v praxi možné znovupoznání objektů in natura, subsidiárně přichází na řadu znovupoznání podle modelů. Zejména se jedná o rekognici objektů dle fotografie. Například jde o situaci, kdy ztotožňovanou osobu nelze ukázat, protože jde o osobu jejíž identita není zjištěna, o osobu nezvěstnou apod. Přiměřeně jako u rekognice osoby in natura platí, že ztotožňovaná osoba musí být ukázána s nejméně třemi fotografiemi dalších podobných osob. Mezi fotografiemi by měla být pouze jedna znovupoznávaná osoba a všechny ostatní osoby na fotografiích nesmí být osobami zúčastněnými na trestním řízení. Fotografie mohou být předkládány v papírové i elektronické podobě, vždy však v totožném formátu. Primárně se jako přivzaté používají fotografie z evidence PČR, je-li použita fotografie z jiného zdroje, je nutný souhlas osoby, která je na snímku zachycena.¹¹³ Důkazní hodnotu a objektivitu rekognice garantuje také nemožnost provedení znovupoznání dle fotografie bezprostředně před provedením rekognice in natura. Potřebný časový odstup musí být konkretizován ve vztahu ke každému jednotlivému případu, tak aby nedošlo k negativnímu ovlivnění výsledků pozdější rekognice in natura dřívějším provedením rekognice podle fotografie.¹¹⁴

2.3 Vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus je v pořadí třetím zvláštním způsobem dokazování, který je upraven v ustanovení § 104c TrŘ. Do trestního řádu byl zaveden, již zmíněnou novelou provedenou zákonem č.265/2001 Sb., do té doby procesní úprava tohoto institutu v trestním řádu zcela chyběla. Jako důkaz byl tedy užíván pouze na základě trestně právní praxe, jako zvláštní způsob ohledání. Vyšetřovací pokus je tedy specifickou metodou „*kriminalistické praxe, spočívající v provádění pokusů v uměle vytvořených a cílevědomě měněných podmínkách za účelem prověření, upřesnění zjištěných skutečností nebo zjištění nových skutečností důležitých pro trestní řízení.*“¹¹⁵

Zjednodušeně lze říci, že účelem vyšetřovacího pokusu je zjistit, ověřit či upřesnit, zda k určité skutečnosti došlo či nikoliv nebo zda k ní vůbec dojít mohlo, případně určit její podmínky (časové, povětrnostní, světelné, místní a jiné).

¹¹³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 256/01.

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 1898 s. ISBN 978-80-7400-465-0. s 1544-1545.

¹¹⁵ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 183.

Potřeba prověřit nebo upřesnit skutečnosti, které byly v trestním řízení již zjištěny, nastává tehdy, jestliže ze skutečností vyplývají takové důkazy, které si navzájem odporují a tyto rozpory nelze odstranit jinak. Zjišťuje se, zda a do jaké míry jsou pravdivá určitá tvrzení pocházející z výpovědí osob významných pro trestní řízení. Situace (příp. okolnosti), za nichž k posuzované skutečnosti došlo, mohou být často východiskem pro prováděný pokus. Například se tedy může zjišťovat, zda svědek mohl vidět určitou událost ze vzdálenosti, kterou tvrdil. Prověřovat a upřesňovat lze také možné chemické, fyzikální, technické či podobné procesy významné pro trestní řízení. Například zjištění brzdné dráhy u konkrétního vozidla za konkrétní podmínek (meteorologických a jiných), zda mohlo od nedopalku dojít ke vznícení určitého materiálu a následnému požáru, jakou rychlostí lze vystřelit z konkrétní zbraně apod.¹¹⁶

Vyšetřovací pokus nese některé společné znaky s ohledáním, prověrkou výpovědi na místě a rekonstrukcí. Je ovšem důležité tyto instituty vzájemně odlišovat, např.: dle jejich obsahu, dle cílů nebo dle jejich metodického provedení. Zásadní odlišností vyšetřovacího pokusu je jeho podstata, která tkví v pokusné činnosti. Kriminalista tak může sledovat nejen stopy (hmotné důsledky), ale také může získat informace o okolnostech, které by materiální stopy nezanechaly.¹¹⁷ Je rovněž důležité odlišit vyšetřovací pokus od znaleckého zkoumání. Hlavním rozdílem je, že výsledky vyšetřovacího pokusu jsou očividné, registrovatelné pouhými smysly bez použití přístrojů, vědeckých analýz či zvláštních znalostí. V praxi ovšem není vyloučená přítomnost znalce u vyšetřovacího pokusu, zejména jde-li o složitý případ. Z toho vyplývá, že kriminalista může kontinuálně k vyšetřovacímu pokusu nařídít také provedení znaleckého zkoumání.¹¹⁸

Ustanovení § 104c odst. 2 TrŘ uvádí dvě negativní podmínky na jejichž základě se k provedení vyšetřovacího pokusu nepřistoupí. První z nich uvádí, že k provedení pokusu se nepřistoupí v případě, je-li to vzhledem k okolnostem daného případu (příp. vzhledem k osobě podezřelého, obviněného,

¹¹⁶ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.133.

¹¹⁷ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 183.

¹¹⁸ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s 415-416.

spoluobviněného, poškozeného či svědka) nevhodné. Druhá podmínka říká, že k provedení nedojde, je-li možné naplnit účel vyšetřovacího pokusu jinak.¹¹⁹

Dojde-li k provedení vyšetřovacího pokusu v přípravném řízení, měla by mu dle trestního řádu být přítomna alespoň jedna osoba na věci nezúčastněná. Od této podmínky lze upustit pouze v případě, že by nemožnost zajištění přítomnosti takové osoby mohlo provedení tohoto úkonu zmařit. Je-li to třeba vzhledem k povaze věci je možné k provedení vyšetřovacího pokusu přibrat již zmíněného znalce nebo také osobu podezřelou, obviněnou či svědka (jejich účast se přiměřeně řídí ustanoveními o výslechu).¹²⁰

Vyšetřovacího pokusu se může dle ustanovení § 104 odst. 3 TrŘ zúčastnit také osoba mladší osmnácti let, zde se přiměřeně užije ustanovení § 102 TrŘ o provádění výslechu takové osoby. Při provádění tohoto úkonu je třeba dbát na šetrnost jeho průběhu a šetrnost případného výslechu. Dále je nutné postupovat tak, aby nemuselo dojít k jeho opakování. K tomuto úkonu musí být povinně přibrán OSPOD, případně jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, která by dohlédla na správný průběh pokusu a vedení výslechu osoby mladší osmnácti let. Tyto přibrané osoby (OSPOD, zkušená osoba, rodiče) mají právo navrhnout odložení provedení vyšetřovacího pokusu či v jeho průběhu pořídat o jeho přerušení či ukončení. Toto právo lze uplatit v případě, že by provedení vyšetřovacího pokusu mělo negativní vliv na psychický stav zúčastněné osoby (osoby mladší osmnácti let). Není-li úkon ohrožen nebezpečím z prodlení je OČTR povinen takovému návrhu vyhovět.¹²¹

Na základě ustanovení § 104c odst. 4 TrŘ platí zákaz nucení některých osob k úkonům souvisejícím s vyšetřovacím pokusem. Podle tohoto ustanovení nelze donucovat podezřelého, obviněného, poškozeného či svědka, který má právo odepřít výpověď. Nelze tedy tyto osoby donutit k dostavení se k provedení vyšetřovacího pokusu či účasti na něm (byť pasivní). Tento zákaz se nevztahuje na

¹¹⁹ § 104 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹²⁰ § 104 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹²¹ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.135.

osoby jejichž účast na tomto procesním úkonu je nezbytná. Účast nemůže odmítnou například znalec nebo konzultant.¹²²

2.3.1 Druhy vyšetřovacího pokusu

Jednotlivé druhy vyšetřovacích pokusů je možné klasifikovat nebo typizovat z různých hledisek. Nejčastěji uváděným kritériem, na jehož základě dochází ke kategorizaci tohoto procesního úkonu je povaha zjišťovaných skutečností. Dle tohoto kritéria rozlišujeme dvě základní skupiny. První skupinu tvoří tzv. sensorické pokusy. Těmito pokusy se zjišťují možnosti vnímání určitých skutečností pomocí lidských smyslů, například sluchem či zrakem. Nejčastěji se zjišťuje či prověřuje, zda bylo možné z konkrétního místa a za konkrétních podmínek pozorovat určitou událost, určitou osobu, slyšet určité zvuky, výroky, cítit pachy apod.¹²³

Skupinu v pořadí druhou představují tzv. situační pokusy. Těmito pokusy se zjišťuje zejména, zda mohlo dojít k provedení určité činnosti ve vztahu ke specifickým podmínkám či konkrétní osobě (např.: překonání překážky). Zda může některý jev existovat či vůbec vzniknout (např.: oslnění řidiče protijedoucím vozem). Dále také pokusy, které zjišťují průběh a detaily vyšetřované události (např.: zda mohla zbraň samovolně vystřelit).¹²⁴

2.3.2 Příprava vyšetřovacího pokusu

U vyšetřovacího pokusu je proces přípravy zahájen v okamžiku, kdy OČTŘ musí řešit taktickou úlohu, která spočívá v kladení si následujících otázek. Je možné, aby určitý jev vznikl za určitých podmínek. Je možné, aby svědek viděl určitou událost z místa, ze kterého tvrdí. Je možné, aby k určité události došlo určitým způsobem. Tyto a další otázky mohou být základem pro zahájení přípravy vyšetřovacího pokusu. V případech, ve kterých je třeba v rámci specifických podmínek provést složitější pokusnou činnost, je doporučeno rozdělit přípravu na

¹²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 1898 s. ISBN 978-80-7400-465-0. s.1558.

¹²³ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 184.

¹²⁴ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s.105.

dvě základní fáze. První fází je příprava před výjezdem na místo vyšetřovacího pokusu, fází druhou je příprava po příjezdu na místo vyšetřovacího pokusu.¹²⁵

V první fázi přípravy, konkrétně tedy před výjezdem na místo, kde bude vyšetřovací pokus realizován je doporučeno zaměřit se zejména na následující otázky. Nejprve je třeba specifikovat problém, který bude pokusem třeba řešit. Dále je žádoucí stanovení hypotéz, které budou následně prověřovány. Také je třeba stanovit pořadí, obsah a způsob provedení plánovaných pokusů a s tím související určení proměnných podmínek. Je třeba vymežit a stanovit okruh účastníků a následně zajistit jejich účast. A v neposlední řadě je nutné zajistit materiálně technické zabezpečení, např. opatřit dokumentační prostředky, zajistit uzavření místa a odklon dopravy, zajistit makety a jiné předměty pro provedení pokusu nezbytné atp.¹²⁶

Ve druhé fázi přípravy, konkrétně tedy po příjezdu na místo, kde se bude pokus realizovat, je vhodné provést zejména následující opatření. Samozřejmě nejprve musí být uzavřeno místo konání daného pokusu. Dále je třeba zajistit podmínky shodné s podmínkami dané události a zajistit jejich řádnou dokumentaci. S tím souvisí i prověření funkčnosti dokumentačních prostředků, které budou použity. Je nutné provést instruktáž účastníků vyšetřovacího pokusu, například zadat úkoly, které budou konkrétní účastníci plnit. Pokud došlo ve věci k přibrání odborníků, je třeba provést předběžnou konzultaci před samotným provedením konkrétního pokusu. Tento výčet opatření není výčtem taxativním. Použitá opatření se vztahují vždy ke konkrétnímu případu, konkrétním okolnostem a v závislosti na složitosti daného případu.¹²⁷

2.3.3 Taktika provedení vyšetřovacího pokusu

Taktika provedení vyšetřovacího pokusu spočívá v uplatňování postupů, zásad a doporučení, vycházejících ze zobecněné praxe OČTŘ. Prostřednictvím těchto postupů dochází k plnému uplatnění podmínek, které jsou nezbytné k tomu,

¹²⁵ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 538.

¹²⁶ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 186.

¹²⁷ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 538.

aby byl průběhu vyšetřovacího pokusu objektivní a jeho výsledky hodnověrné. Taktický postup určují následující podmínky (zásady).¹²⁸

Je žádoucí zajistit omezený počet účastníků na prováděném vyšetřovacím pokusu. Je proto doporučeno jejich počet minimalizovat. Nadměrný počet přítomných osob by mohl mít negativní vliv nejen na průběh prováděného pokusu, ale také na jeho účastníky. Samozřejmě je nutné brát v potaz nezastupitelné osoby ve vztahu k jednotlivým typům vyšetřovacího pokusu.¹²⁹

K rozhodujícím předpokladům věrohodnosti výsledku vyšetřovacího pokusu patří zajištění relevantní shodnosti uměle vytvořených podmínek s původními podmínkami zkoumané události či jevu. Úplná shoda nemusí být zajištěna u veškerých podmínek, nýbrž musí být zajištěna u těch podmínek, které jsou relevantní a určující pro samotný děj a jeho následky. Shodnost by se tedy měla týkat zejména výběru odpovídající denní doby dané události, provádění pokusu na původním místě, použití stejných či obdobných předmětů nebo pomůcek, dodržení autentických podmínek v podobě hluku, frekvence tónu atp.¹³⁰ Nelze opomenout, že nedodržení podstatných situačních podmínek (okolností), by mohlo negativně ovlivnit důkazní význam, případným zpochybněním výsledků prováděného pokusu.¹³¹

Dalším základním prvkem experimentování je cílevědomé variování podmínek při provádění vyšetřovacího pokusu. Podmínky mohou být ztěžovány či ulehčovány, případně lze některé z nich eliminovat nebo izolovat od podmínek ostatních. Významem cílevědomého měnění podmínek může být například zvýšení věrohodnosti výsledků prováděného pokusu za předpokladu, že bude i přes ztížené podmínky (horší viditelnost, větší vzdálenost, zhoršenou akustiku atd.) dosaženo srovnatelného výsledku.¹³²

¹²⁸ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s.107.

¹²⁹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 187.

¹³⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.136.

¹³¹ PRERAD, Vladimír, *Vyšetřovací pokus: problémy a pochybení při praktickém provádění a jejich procesní důsledky*. Bulletin advokacie, 1997, č. 6, s. 60.

¹³² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 539.

Následujícím obecným principem experimentálních metod je princip opakování pokusu ve shodných podmínkách. Tento princip OČTŘ zaručuje, že výsledky daného pokusu nejsou pouze nahodilé. Opakováním totožného pokusu dochází k hlubšímu a pečlivějšímu studiu daného jevu a zároveň je tím garantována jeho hodnověrnost.¹³³

U složitějších a náročnějších případů se doporučuje provádět pokus v několika etapách. Toto rozdělení zaručuje detailnější a přesnější poznání zkoumané události či jevu. Jestliže výsledky pokusu nejsou závislé na kontinuitě a tempu konkrétního děje, pokus lze reálně rozdělit do několika etap. Po každé etapě lze experiment přerušit, průběh a výsledky této etapy zdokumentovat, následně ji zhodnotit a poté pokračovat v další etapě. Není-li rozdělení do etap v rámci daného pokusu reálně možné, doporučuje se zkoumaný děj rozdělit alespoň myšlenkově. To zahrnuje několikanásobné opakování konkrétního děje ve shodných podmínkách a jeho následné zkoumání pouze v rámci stanoveného úseku.¹³⁴

2.3.4 Hodnocení výsledků a dokumentace vyšetřovacího pokusu

U vyšetřovacího pokusu je hodnocení výsledků obdobné jako u hodnocení jiných důkazů v trestním řízení, a přesto s sebou nese určitá specifika. V první řadě je při hodnocení vyšetřovacího pokusu třeba analyzovat jeho výsledky a z něj vyplývající závěry v souvislostech dosud zjištěných skutečností. Dále je třeba analyzovat průběh pokusu, shodnost podmínek, za nichž konkrétní pokus probíhal, vliv podmínek, které se nepodařilo zajistit a vliv podmínek, které byly v průběhu pokusu měněny.¹³⁵

Při provádění hodnocení musíme rozlišovat výsledky vyšetřovacího pokusu jako takové a závěry z těchto výsledků vyplývající. Výsledky hodnocení lze rozlišit na negativní a pozitivní. Za negativní považujeme výsledek, kdy např. z tvrzeného

¹³³ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s.108.

¹³⁴ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 188.

¹³⁵ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 539.

místa nelze pozorovat tvrzenou událost. Naopak za pozitivní považujeme takový výsledek, kdy z tvrzeného místa lze pozorování provést. Důležitou součástí experimentální činnosti jsou také závěry, které vyplývají z objektivně zjištěných výsledků. U negativního výsledku, tedy když bylo prokázáno, že z konkrétního místa nebylo možné konkrétní událost pozorovat, lze určit tzv. kategorický (jednoznačný) závěr, že svědek z daného místa událost neviděl, tzv. možný závěr je naopak spojen s výsledkem pozitivním, tedy že svědek z daného místa určitou událost vidět mohl. Možný závěr nezakládá nutnost existence určitého jevu a jeho důkazní význam závisí na dalších shromážděných důkazech.¹³⁶

Základním procesním dokumentem je tzv. protokol o vyšetřovacím pokusu. V něm se uvádí průběh prováděného pokusu, jeho posloupnost a informace o jeho podmínkách, dále jsou zde uváděny také pokusem dosažené výsledky. Protokol musí splňovat obecné náležitosti podle ustanovení § 55 TrŘ, tak aby mohl být později použit jako informační zdroj. Protokol o vyšetřovacím pokusu tedy musí obsahovat tři obligatorní části: úvodní, popisnou a závěrečnou.¹³⁷

V úvodní části musí být uvedeno místo a datum provedení pokusu, v jaké trestní věci je pokus prováděn, název a funkce OČTR, který pokus provádí, důvody a cíl provedení pokusu. Dále zde musí být uvedena jména, data narození, bydliště a informace o provedení poučení osob přivzatých, nezúčastněných, svědků, obviněných a ostatních účastníků (např. obhájce) prováděného pokusu. Popisná část zahrnuje datum a přesnou hodinu zahájení a ukončení prováděného úkonu, případně došlo-li k předčasnému ukončení pokusu, tak jeho důvod. Zahrnuje popis místa, situace, podmínek (těch, které se podařilo/nepodařilo zrekonstruovat), vyjádření obviněného či svědka ke shodnosti těchto podmínek, rozmístění účastníků, zda byly použity nějaké předměty (příp. jaké) atp. V poslední jinak také závěrečné části protokolu jsou obvykle uvedeny údaje o užití dalších dokumentačních prostředků (fotodokumentace, videodokumentace, topografická dokumentace aj.), dále se zde uvádí případné připomínky, námitky, návrhy

¹³⁶ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 189.

¹³⁷ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 540.

a vyjádření ze stran účastníků k průběhu úkonu. V úplném závěru se uvádí čas ukončení a podpisy všech účastníků.¹³⁸

2.4 Rekonstrukce

Rekonstrukce je zvláštní důkazní prostředek a její provedení spočívá v obnovení situace a okolností, za kterých došlo ke spáchání TČ nebo které měly v době spáchání TČ podstatný vliv na prověření výpovědi svědka, podezřelého, obviněného, spoluobviněného nebo poškozeného. Zároveň musí platit, že důkazy provedené v trestním řízení k objasnění věci nepostačují. Co se trestněprávní úpravy rekonstrukce týká, až do novely účinné od roku 2002 absentovala její zákonná úprava a soudní praxí byla do té doby připouštěna v důkazním smyslu pouze jako zvláštní způsob ohledání. V současné době je rekonstrukce zakotvena jako zvláštní způsob dokazování v ustanovení § 104d TrŘ.¹³⁹

Podstatou rekonstrukce je vytvoření shodného modelu (ve vybraných vlastnostech) s již zaniklým originálem. Výběr zvolených vlastností není nahodilý, nýbrž závisí na charakteru daného objektu a na poznávaném cíli. Existují případy, u kterých postačí shoda ve tvaru, barvě nebo hmotnosti rekonstruovaného objektu, na druhé straně stojí případy, u kterých je třeba dosáhnou shody na úrovni funkčních vlastností atp. V procesu poznání lze využít situace, že rekonstruovaný objekt svými vlastnostmi odpovídá tomu původnímu a je proto možné jej využít, příp. zkoumat jako substitut zaniklého originálu. V rámci užití analogie mezi originálem a modelem lze předpokládat, že takto získané zkoumané informace odpovídají objektivní realitě.¹⁴⁰

Mimo znovuoobnovení zaniklých či poškozených materiálních objektů se v praxi často setkáme s potřebou znovuoobnovit relevantní jevy či události odehrané v minulosti, přičemž je pro ně typické, že o jejich někdejší existenci přetrvávají již

¹³⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 540.

¹³⁹ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8. s. 418.

¹⁴⁰ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 116-117.

pouze stopy či jiné důkazy. V trestním právu a kriminalistice je tento proces a s ním související postupy označován jako rekonstrukce.¹⁴¹

Rekonstrukce je tedy jednou z obecných metod poznání, jejíž základem je vytváření, resp. modelování analogických objektů za účelem jejich zkoumání. Rekonstrukcí lze ve světle principu vzájemné souvislosti a podmíněnosti elementů provádět například: znovuobnovení devastovaných materiálních objektů, vnější podobu člověka, časovou posloupnost, návaznost jednání jednotlivých osob, situování místa, mechanismus průběhu události atd.¹⁴²

Někdy může docházet k zaměňování pojmu rekonstrukce a pojmu vyšetřovací pokus. Pro kriminalistickou praxi je však jejich rozlišování klíčové. Oba tyto úkony se vzájemně doplňují a v některých případech dochází k jejich realizaci de facto současně. Rekonstrukce a vyšetřovací pokus mají často podobné či shodné cíle, avšak jejich rozdíl spočívá v metodě jejich provedení. Zatím co pomocí rekonstrukce dochází ke znovuobnovení situace, skutkové okolnosti či předmětu ve vztahu ke spáchání TČ, u vyšetřovacího pokusu dochází k experimentálnímu vytváření podmínek, za nichž byl daný TČ spáchán. S tím souvisí také § 104d odst. 2 TrŘ, který říká, že na postup při rekonstrukci se přiměřeně užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu.¹⁴³

Důležité je také zmínit, že rekonstrukce má subsidiární povahu. Její subsidiaritu vyjadřuje zákonná definice již v prvním odstavci § 104d TrŘ. Ten říká, že jako procesní úkon a důkazní prostředek má být rekonstrukce užitá pouze za předpokladu, že jiné důkazy provedené v trestním řízení k objasnění věci nepostačují. Provedení rekonstrukce tedy nebude nutné v případech, kdy její účel lze naplnit jiným způsobem. Například v případě, kdy lze její účel a dostatečné objasnění věci dosáhnout opětovným výslechem dané osoby (svědka, znalce, podezřelého, obviněného) nebo pokud je to možné a vhodné, přednostně se užití

¹⁴¹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 201-202.

¹⁴² CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.139.

¹⁴³ FENYK, Jaroslav, Jan HLAVÁČEK, Pavel KROULÍK: Některé zvláštní způsoby dokazování-rekonstrukce. In: *Krimi servis Hlaváček* [online]. 26. dubna 2008 [cit. 21. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.krimi-servis.cz/?p=106>.

také instituty rekognice nebo konfrontace, případně provedení prověrky na místě, ohledání místa činu či doplnění znaleckého posudku.¹⁴⁴

2.4.1 Druhy rekonstrukce

Druhy rekonstrukce je dle kriminalistické literatury možné klasifikovat nebo typizovat z různých hledisek. Například dle charakteru účasti osob lze rekonstrukci rozdělit do dvou následujících kategorií. První je kategorie, kdy k provádění rekonstrukce dochází za aktivní účasti osob, jimž jsou známy základní rysy znovuobnovovaného originálu (např. obviněných), a to díky jejich přímé účasti či výpovědi. Naopak druhá kategorie je charakteristická tím, že je rekonstrukce prováděna na základě všech dosavadních zjištění, bez aktivní účasti a pomoci těchto osob. Dalším významným a zároveň nejčastěji užívaným kritériem je charakter rekonstruovaných objektů. V rámci něj rozlišujeme rekonstrukci významných míst, předmětů, znaků člověka, jednání a událostí.¹⁴⁵

Pro rekonstrukci významných míst je typická rekonstrukce místa činu, která se váže na určitou část materiálního prostředí, kde se konkrétní událost stala. Tuto rekonstrukci je možné provést na základě výpovědi poškozeného, svědka, podezřelého, obviněného nebo jiných materiálů. Další skupinou jsou místa, která nejsou místem činu, ale přesto jsou významná pro zjištění skutkového stavu věci, zejména jde o místa nálezů objektů důležitých pro trestní řízení. V obou případech dochází ke znovuobnovování míst již zaniklých. Jde o znovuobnovení prostorových vztahů mezi objekty, ale také o obnovení dalších podmínek a okolností, jako je viditelnost, vlhkost atd. K rekonstrukci významných míst zpravidla nedochází jako k samostatnému úkonu, ale provádí se jako součást jiných metod (rekognice, rekonstrukce apod.).¹⁴⁶

Dalším objektem zkoumání jsou pro řízení významné předměty (věci, dokumenty apod.), které byly nějakým způsobem poškozeny, deformovány příp. zničeny. Znovuobnovení takového předmětu je podmínkou pro zjištění stavu věci.

¹⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 1898 s. ISBN 978-80-7400-465-0. s 1561.

¹⁴⁵ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 118.

¹⁴⁶ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 542.

U rekonstrukce věcí jde zejména o znovuoobnovení vnějších a funkčních vlastností, naopak u rekonstrukce listin a dokumentů jde o znovuoobnovení jejich obsahu.¹⁴⁷

K rekonstrukci významných znaků člověka dochází v kriminalistické praxi poměrně často. Vzhledem k cíli a významu rekonstrukce rozlišujeme znovuoobnovení vnější podoby člověka a znovuoobnovení jiných znaků. U vnější podoby člověka dochází k rekonstrukci znaků, které slouží jako pomocný prostředek v procesu portrétní identifikace. Tato rekonstrukce přichází na řadu v případě, kdy je třeba vypátrat konkrétní osobu pomocí popisu za použití technických pomůcek, jako je identikit nebo PORIDOS¹⁴⁸. Dále se užije také v případě, kdy je třeba zjistit totožnost kostrového nálezu nebo mrtvoly jejíž obličejové části jsou ve fázi značného rozkladu. Zde se využívá tzv. Gerasimova metoda, která spočívá v plastické rekonstrukci obličeje a její výsledek se užije pouze jako pomocný prostředek, nikoliv jako objektivně vytvořený model. U rekonstrukce jiných znaků člověka může jít například o hmotnost, stavbu těla, somatotyp atp. Výsledkem této metody je figurína, která může být použita při vyšetřovacím pokusu.¹⁴⁹

Poslední je rekonstrukce významných jednání a událostí. Do této kategorie řadíme všechna znovuoobnovení dynamických jevů, ke kterým dochází za pomoci osob, které rekonstruovaný děj vnímaly. Nejčastěji se provádí za přítomnosti těchto osob, ale lze ji provést i bez jejich účasti, a to na základě doposud shromážděných materiálů. Provádí se na reálném místě události či prostřednictvím počítačové animace ve virtuální realitě. Typicky jde o rekonstrukci trestného činu, která byla již zmíněnou novelou trestního řádu zařazena mezi zvláštní způsoby dokazování. Na druhé straně se můžeme setkat také s potřebou rekonstrukce jednání a událostí, které nejsou trestným činem, příkladem je sebevražda nebo nehoda.¹⁵⁰

¹⁴⁷ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 203.

¹⁴⁸ Je počítačový systém, který umožňuje intuitivně pomocí speciálního softwaru sestavovat portréty z fotografií jednotlivých obličejových partií.

¹⁴⁹ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 543.

¹⁵⁰ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 121.

2.4.2 Příprava rekonstrukce

Vzhledem ke složitosti provedení rekonstrukce trestného činu, jakožto samostatné kriminalistické metody, je vyžadována její důkladná příprava. Přípravou se rozumí cílevědomá činnost, k níž dochází před samotným provedením rekonstrukce a která kriminalistům ve vztahu k rekonstrukci umožňuje správně vytyčit její záměr, zajistit možnosti a proces jejího provedení, zajistit realizaci taktických a obsahových záměrů a dále ji uspořádat a autoritativně řídit. Počátek přípravy se váže k okamžiku, kdy OČTŘ vyčerpal všechny ostatní možnosti získání nových důkazů a dosud shromážděný materiál provedení rekonstrukce umožňuje. Respektive výsledek analýzy těchto materiálů představuje podklad pro upřesnění nejasností, které je třeba prostřednictvím rekonstrukce potvrdit, vyvrátit, objasnit či verifikovat. Příprava rekonstrukce je rozdělena na dvě základní etapy, a sice etapu před příjezdem a po příjezdu na místo jejího provedení.¹⁵¹

První etapa přípravy, tedy před příjezdem na místo provedení rekonstrukce, začíná analýzou všech dosud shromážděných materiálů. Konkrétně, zda se v materiálech neobjevují nejasnosti, rozpory či mezery, příp. zda je nelze odstranit jinou kriminalistickou metodou. Dále je v některých případech třeba provést také analýzu osobnosti subjektu, jehož výpověď je základem pro provedení rekonstrukce, zejména jde o to určit jeho vnitřní vztah k provedení rekonstrukce. V této etapě je stěžejní odpovědět na následující otázky. Jaký bude způsob jejího průběhu, její cíl, určení místa, časové zařazení v rámci vyšetřování, určení denní doby ve vztahu k okolnostem, za nichž k TČ došlo, způsob zajištění povětrnostních a jiných podmínek, určení a zajištění potřebných předmětů, zabezpečení dokumentačních a jiných technických prostředků, výběr účastníků, zabezpečení dopravních prostředků atp. Všechny tyto informace je třeba zaznamenat prostřednictvím tzv. plánu rekonstrukce.¹⁵²

V rámci přípravy po příjezdu na místo provedení je třeba provést určitá opatření. Mezi tyto opatření patří zejména uzavření místa konání rekonstrukce

¹⁵¹ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6. s. 206-207.

¹⁵² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 544.

a jeho okolí, provedení orientační prohlídky místa konání, dokumentace počáteční struktury místa, provedení konzultace s odborníky ohledně podmínek rekonstrukce a jejich možnému vlivu na objektivní průběh a výsledky rekonstrukce, zajištění svědka (resp. nezúčastněné osoby), provedení instruktáže účastníků nebo zabezpečení ostražky pro obviněného. Tento výčet není výčtem taxativním a vždy se odráží od potřeb konkrétní situace (rekonstrukce). Uvedený přehled je výčtem těch nejzákladnějších činností a dle konkrétní situace je možné přijmout také další výše neuvedená technická, organizační či taktická opatření.¹⁵³

2.4.3 Stadia rekonstrukce

Při provádění rekonstrukce rozlišujeme tři základní stadia: stadium úvodní, stadium demonstrace a objasňování činností a stadium závěrečné.

V úvodním stadiu je žádoucí seznámit účastníky rekonstrukce s jejím cílem a s podmínkami místa jejího provedení. Dále je nutné učinit poučení aktivně se účastnící osoby, jejíž výpověď byla podkladem pro provedení rekonstrukce. Poučení se týká nejen jejího procesního postavení, ale také výzvy, aby se osoba vyjádřila ke shodnosti rekonstruovaných podmínek s podmínkami původními a aby uvedla proč, za jakým účelem, kdy a s kým se v inkriminované době na místo dostala.¹⁵⁴

Ve druhém stadiu dochází ke znovuobnovení všech podstatných situací a činností souvisejících se spácháním daného TČ. Aktivně se účastnící osoba demonstruje svůj někdejší pohyb v prostoru. Zároveň v logickém sledu postupně předvádí jednotlivé činnosti související se spácháním TČ, což slouží k ujasnění motivů jejího jednání. Dále popisuje také činnost dalších zúčastněných osob (spolupachatelů, obětí, svědků), jejichž chování je demonstrováno prostřednictvím figurantů. Při provádění rekonstrukce může nastat situace, kdy si v souvislosti

¹⁵³ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 122.

¹⁵⁴ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 208.

s navozenou asociací subjekt vybaví zdánlivě zapomenuté detaily, kterými může dodatečně upřesnit svou původní výpověď.¹⁵⁵

Závěrečné stadium dává znalcům a obhájčům prostor k vyjádření dotazů a připomínek souvisejících s podmínkami, průběhem a výsledky provedené rekonstrukce. Osoba demonstrující a objasňující mechanismus spáchaného TČ má povinnost se k takovým dotazům a připomínkám vyjádřit. Závěrečným krokem je verifikace dokumentace, která byla provedena v průběhu rekonstrukce.¹⁵⁶

2.4.4 Taktika provedení rekonstrukce

Podmínkou pro zdárné provedení rekonstrukce je dodržení praxí ověřených a uplatňovaných zásad. První obecnou zásadou je zásada jediného vedoucího. Za řízení celého průběhu rekonstrukce tedy odpovídá pouze jediný pracovník, jemuž jsou z organizačního hlediska ostatní účastníci podřízeni. Zpravidla jde o vyšetřující policejní orgán, který dbá na dodržování zákonnosti úkonu a respektování lidské důstojnosti. Organizuje a koordinuje činnost účastníků, pokládá jim otázky, spolupracuje s příbranými znalci nebo mimo jiné rozhoduje o vhodných prostředcích dokumentace. Další v pořadí je zásada dobrovolnosti, která zajišťuje, že k úkonům souvisejícím s rekonstrukcí nesmí být svědek, podezřelý ani obviněný žádným způsobem nucen. Ovšem za předpokladu, že se subjekt rozhodne dobrovolně se rekonstrukce zúčastnit, je podstatné, aby OČTŘ nikterak neřídil¹⁵⁷ činnost a chování tohoto subjektu při provádění úkonu. Třetí je zásada ostražitosti, která napomáhá nerušenému průběhu rekonstrukce. Volnost jednání, která je obviněnému svěřena v rámci jeho účasti na rekonstrukci může mít za následek narušení úkonu v podobě útěku obviněného, který je ve vazbě, pokusu o sebevraždu obviněného nebo napadení policisty. Je tedy třeba bedlivého pozorování, kontroly a připravenosti k okamžitému zásahu. Důležitá je také zásada oddělenosti, která má v případě znovupoznání několika subjekty zaručit, aby rekonstrukce s každým z nich byla provedena samostatně.¹⁵⁸

¹⁵⁵ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 123.

¹⁵⁶ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 209.

¹⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25.6.1968, sp. zn. 11 Tz 29/68.

¹⁵⁸ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.144.

Jiná literatura uvádí také zásadu cílevědomosti a systematickosti postupu provedení rekonstrukce, který vylučuje nežádoucí nahodilost, živelnost a jiné negativní jevy. Poslední je zásada volby vhodného okamžiku provedení rekonstrukce, konkrétně by k jejímu provedení, mělo dojít až po shromáždění dostatečného množství relevantních důkazů.¹⁵⁹

Z hlediska taktiky rekonstrukce trestného činu jsou klíčové tzv. taktické postupy, jejichž prostřednictvím je zajišťováno optimální vytvoření podmínek pro obnovení konkrétní situace. Za prvé je třeba klást důraz na výběr omezeného počtu účastníků. Větší počet přítomných osob na místě rekonstrukce by mohl mít negativní vliv na organizační stránku úkonu. Aby se předešlo chaotičnosti je zapotřebí dodržovat adekvátní počet účastníků vůči složitosti připravované rekonstrukce. Vedle OČTŘ se rekonstrukce mohou zúčastnit osoby, které se na znovuoobnovení aktivně podílí (podezřelý, obviněný, spoluobviněný, poškozený, svědek), osoby nezúčastněné, figuranti, pomocné osoby, znalci, obhájce, státní zástupce, OSPOD atp.¹⁶⁰ Mezi taktické postupy řadíme například také důkladnou instruktáž pomocné osoby¹⁶¹ nebo zajištění volného jednání a iniciativy aktivně se účastnící osoby. Tyto postupy a doporučení je třeba aplikovat dle individuality konkrétního případu. Na druhé straně je nutné zdůraznit, že nedodržení základních taktických zásad zpravidla vede ke komplikacím v průběhu rekonstrukce a s tím souvisejícím problémem při poznávání TČ.¹⁶²

2.4.5 Hodnocení výsledků a dokumentace rekonstrukce

Při hodnocení průběhu rekonstrukce se vychází ze základních zásad trestního řízení. Při hodnocení je nutností přihlídnout také k závěrům analýzy okolností rekonstruovaného TČ, k výsledku hodnocení podmínek provedení rekonstrukce a jejich odlišnosti od podmínek původních nebo k samotnému způsobu provedení úkonu znovuoobnovení. Po provedení rekonstrukce je stěžejní zodpovědět si otázku, zda je získaná znalost o zkoumaném jevu hodnověrná, či nikoliv. Hodnověrnost výsledků provedeného úkonu je závislá na prověření

¹⁵⁹ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 545.

¹⁶⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.144.

¹⁶¹ Pomocná osoba nahrazuje některého z účastníků původní události.

¹⁶² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 546.

shodnosti znaků originálu s analogickými znaky modelu. Svědčí-li výsledky rekonstrukce o shodě původního a rekonstruovaného objektu, lze tyto výsledky považovat za spolehlivé.¹⁶³ Naopak dojde-li k objektivnímu zjištění nemožnosti či nereálnosti prověřovaného jevu v daných podmínkách (např. otvorem ve zdi nelze protáhnout daný předmět, tak jak tvrdil obviněný), pak je třeba přijmout závěr, že takový jev nikdy neexistoval nebo popisovaným způsobem vzniknout nemohl.¹⁶⁴

Základním procesním dokumentem je protokol o rekonstrukci trestného činu. Tento protokol musí vedle obecných náležitostí dle § 55 odst. 1 TrŘ obsahovat také náležitosti dle § 55 odst. 3 TrŘ, tedy popis okolností, za kterých byla rekonstrukce provedena, popis jejího průběhu a její výsledky. Protokol o rekonstrukci je tvořen úvodní, popisnou a závěrečnou částí. Úvodní část musí obsahovat povinné náležitosti jako např. poučení na straně jedné a specifické údaje na straně druhé. Specifickými údaji jsou informace na jejichž základě je rekonstrukce prováděna, soupis seznamu věcných důkazů či použitých maket, prohlášení o dobrovolnosti účasti nebo údaje o čase započetí úkonu. Popisná část zahrnuje, byť stručný, ale výstižný popis průběhu prováděné rekonstrukce. Měly by zde být zaznamenány jednotlivé epizody demonstrovaného děje, ale také průběh rekonstrukce jako celku. Zároveň je nutná protokolace spontánního slovního doprovodu aktivně se účastnící osoby. Rovněž je nutné zaznamenat přesné znění otázek kladených ze stran znalců, obhájců atp. a přesné znění odpovědi subjektu na tyto položené otázky. V závěrečné části protokolu je dán prostor pro případné návrhy, námitky nebo žádosti účastníků. Také se zde uvádí čas a místo podepsání protokolu, výčet další použité dokumentace a podpisy všech účastníků rekonstrukce.¹⁶⁵

2.5 Prověrka na místě

Prověrka na místě je posledním zvláštním způsobem dokazování, který byl do trestného řádu zaveden onou novelou s účinností od 1.1.2002. Na rozdíl od vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce nebyl tento úkon do této doby ani vymezen

¹⁶³ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2. s. 546-547.

¹⁶⁴ VYCHODIL, Miroslav: Rekonstrukce trestného činu (dokončení z minulého čísla). *Bulletin advokacie*. 1997, č. 9, s. 32.

¹⁶⁵ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.144-145.

judikaturou. Praxe tento úkon považovala jednak za kombinaci ohledání, výslechu, rekognice, rekonstrukce a vyšetřovacího pokusu a také za specifickou metodu kriminalistické činnosti.¹⁶⁶

Podstata a účel prověrky na místě je vymezen v ustanovení § 104e odst. 1 TrŘ. K prověrce na místě se přistoupí ve chvíli, kdy je třeba za osobní přítomnosti vyslechnuté osoby upřesnit nebo doplnit relevantní údaje pro trestní řízení, které mají vztah ke konkrétnímu místu. Potřeba jejího provedení tkví například v odstupe času, ve vzniklých rozporech nebo při nedostacích ve výpovědích, které nelze odstranit jinak. Prověrka na místě spočívá v tom, že vyslechnutá osoba (svědek, podezřelý, obviněný) označuje objekty a místa spjaté s vyšetřovanou událostí, na daném místě popíše potřebné okolnosti k ujasnění vztahu objektů s danou událostí a demonstruje činnost z její předchozí výpovědi. Všechna tato jednání jsou OČTŘ bedlivě zkoumána, zaznamenávána a porovnávána s fakty (skutečnostmi) uvedenými v prověřované výpovědi.¹⁶⁷

Účelem tohoto úkonu je tedy prověření, upřesnění nebo doplnění výpovědi vzhledem ke zvláštnostem určitého místa na straně jedné a získání nových důkazů či doposud nezajištěných pramenů důkazů na straně druhé. To, zda důkazy dříve učiněnou výpověď potvrzují či vyvracejí není důležité, naopak účelem důkazů je takovou výpověď objektivizovat.¹⁶⁸

Prověrka na místě nesmí být zaměňována či ztotožňována s kriminalistickou rekonstrukcí, neboť v tomto případě nejde o znovuoobnovení situace, ale pouze o upřesnění či ověření určité výpovědi. Oproti rekonstrukci je prověrka na místě úkonem užším, který je zpravidla prováděn jen v přítomnosti vyslechnuté osoby, zaměřující se pouze na jednu případně několik prověřovaných okolností. Proto lze prověrku na místě považovat za úkon snazší, respektive méně komplikovaný, který může být prováděn již v dřívějším stadiu, v podstatě bezprostředně po provedeném výslechu.¹⁶⁹

¹⁶⁶ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. 583 s. ISBN 80-717-9878-9. s. 340 a násled.

¹⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 1898 s. ISBN 978-80-7400-465-0. s.1563.

¹⁶⁸ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 143.

¹⁶⁹ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.147.

Důležité je také prověrku na místě odlišit od vyšetřovacího pokusu, zejména pro absenci experimentálního charakteru na straně prověrky. U prověrky výpovědi na místě není na rozdíl od vyšetřovacího pokusu vhodné, nikterak upravovat situaci nebo uměle vytvářet zvláštní podmínky na místě jejího provedení. Prověrka se tedy koná zásadně v podobných podmínkách a na totožném místě, na kterém k dané události došlo. U prověrky výpovědi je nutná přítomnost vyslechnuté osoby, oproti tomu u vyšetřovacího pokusu přítomnost (např. v laboratorních podmínkách) subjektu nutností není.¹⁷⁰

Podle ustálené kriminalistické praxe se zformovaly základní zásady, které je třeba při provádění prověrky na místě dodržovat. Jde o zásadu dobrovolnosti účasti subjektu, zásadu iniciativy subjektu, zásadu aktivního působení kriminalisty v průběhu úkonu (srovnání výpovědi subjektu se skutečností atp.), zásadu ostražitosti, která má předejít narušení průběhu úkonu ze strany subjektu a zásadu účasti svědka úkonu, jako garance objektivit jeho průběhu.¹⁷¹

2.5.1 Příprava prověrky na místě

Důkladná příprava prověrky na místě je základním předpokladem pro její úspěšné provedení.¹⁷² Příprava je zahájena obecným rozborem podané výpovědi a všech dalších doposud nashromážděných materiálů. Základní podmínkou uskutečnění tohoto úkonu je dobrovolný souhlas k účasti od dříve vyslechnuté osoby. Poté je třeba vymezit cíl a úkoly, které je třeba v rámci prověrky splnit, např. ověřit informace uvedené ve výpovědi. Také je nutné stanovit dobu jejího provedení, a sice bezprostředně po výsledku, nebo vyžaduje-li to konkrétní situace za dva až tři dny. Dochází také ke stanovení výchozího, orientačního nebo uzlového bodu, pokud je výpověď natolik obecná, že tyto body nelze stanovit, je doporučeno ho opakovaným výsledkem konkretizovat. Důležité je vymezit okruh účastníků a jejich bezprostřední instruktáž před zahájením úkonu. Okruh je určován na

¹⁷⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s. 147.

¹⁷¹ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s.78.

¹⁷² KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. 101 s. ISBN 978-80-7251-477-9. s. 84.

základě konkrétní situace a v podstatě je možné ho rozdělit do dvou kategorií. Obligatorními účastníky jsou kriminalista, osoba jejíž výpověď se prošetřuje, kriminalistický technik a nezúčastněná osoba. Naopak fakultativním účastníkem může být znalec, obhájce, státní zástupce, tlumočník, pomocné osoby atd. Je-li místo provedení úkonu známo, je žádoucí uskutečnit jeho předběžnou obhlídku z důvodu určení potřebného množství sil k zajištění negativních vlivů (např. zamezení vstupu nepovolaných osob). Nakonec je nutné vymezit způsob a metody, které budou použity pro dokumentaci průběhu prověrky a jejích výsledků. V rámci přípravy prověrky musí být dokumentační nebo také dopravní prostředky řádně zajištěny.¹⁷³

2.5.2 Taktika provedení prověrky na místě

Taktika samotného provedení prověrky na místě závisí na několika základních faktorech. Především na procesním postavení osoby, jejíž výpověď má být prověřována (obviněný, poškozený, svědek atd.). Dále závisí na požadovaném cíli, na charakteru místa provedení úkonu a rovněž na charakteru každé konkrétní situace. Za předpokladu, že má dojít k provedení prověrky na totožném místě s několika osobami, jejichž výpovědi se týkají stejných míst a činností je doporučeno provést prověrky odděleně, resp. s každým subjektem individuálně. Společné provedení prověrky výpovědi na místě by mohlo celý výsledek úkonu zpochybnit.¹⁷⁴

Prověrku výpovědi na místě je doporučeno zahájit na příslušném policejním úvaru. Důvodem je nutnost provedení některých formálních náležitostí tohoto procesního úkonu, jako je zdokumentování dobrovolnosti subjektu nebo uskutečnění jeho zákonného poučení. Následně je osoba vyzvána, aby vymezila, od kterého místa je schopna se orientovat a odkud by měla prověrka na místě začít, čímž vlastně určí její výchozí bod. Tímto bodem může být policejní útvar, není-li subjekt schopen místo přesně označit, ale z útvaru cestu na prověřované místo zná. Místo zcela jiné, které je sice od místa konání prověrky vzdáleno, ale subjekt odsud k prověřovanému místu cestu zná, např. zná cestu na místo od autobusového nádraží. A samozřejmě místo, kde má být prověrka uskutečněna nebo jeho

¹⁷³ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 145

¹⁷⁴ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.150

bezprostřední okolí. Od tohoto výchozího bodu je subjektu svěřena iniciativa, tak aby mohl určovat směr pohybu, v klidu se na místě zorientovat, určit rozdíly od původní situace nebo volně označit jednotlivé objekty, stopy či jiné věcné důkazy.¹⁷⁵

Klíčovým prvkem provedení tohoto úkonu je ověření předchozí znalosti místa subjektu, jehož výpověď se prověřuje. Prověrku na místě je doporučeno začít volným vyprávěním této osoby. Následně konkretizovat vztah jednotlivých míst a objektů k vyšetřovanému případu. Teprve poté je možné začít klást doplňující otázky, a je-li to relevantní pro objasnění vztahů mezi místem, objekty a vyšetřovanou událostí, požadovat demonstraci některých činností. V rámci úspěšného provedení prověrky výpovědi na místě je žádoucí držet se následujících doporučení. Soustavně vyhodnocovat průběh a výsledky prověrky, neodkladně zajistit opatření na nichž je závislý výsledek uskutečňovaného úkonu, zajistit průběžnou dokumentaci nebo úkon neodkladně ukončit např. hrozí-li jeho zmaření nebo odmítne-li subjekt během úkonu aktivní účast.¹⁷⁶

2.5.3 Hodnocení výsledků a dokumentace prověrky na místě

Hodnocení celkového průběhu a výsledků prověrky na místě je neopomenutelnou činností kriminalisty v rámci procesu zjišťování skutkového stavu. Postup takového hodnocení je z velké části obdobný, jako postup hodnocení jiných důkazních prostředků. Nicméně zde lze konstatovat některé zvláštnosti, které vyplývají z obecného cíle a specifík tohoto úkonu.¹⁷⁷

Pro provedení prověrky na místě platí zejména následující doporučení. Je doporučeno kontrolovat shodu původní výpovědi se zjištěními provedenými na místě, hodnotit jejich odlišnosti a určit jaký vliv mají na hodnověrnost výsledků provedeného úkonu, při samotném průběhu hodnotit jistotu pohybu a orientace subjektu, zhodnotit návaznost doposud shromážděných faktů s výsledky provedeného úkonu, vyhodnotit, zda došlo k naplnění cíle prověrky, zda došlo

¹⁷⁵ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 80.

¹⁷⁶ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 147.

¹⁷⁷ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.152.

k narušení jejího provedení a jestli ano, tak z jakého důvodu nebo jakých případných chyb se kriminalisté dopustili.¹⁷⁸

Stejně jako u předešlých zvláštních způsobů dokazování je také zde obligatorním dokumentačním prostředkem protokol, konkrétně protokol o prověrce na místě. Také jako v předešlých případech i zde platí, že je možné protokol doplnit například o fotografickou či topografickou dokumentaci a umožňuje-li to konkrétní situace, je žádoucí provedení videodokumentace.¹⁷⁹

Protokol se skládá ze tří základních částí a sice úvodní, popisné a závěrečné. V úvodní části musí být uvedeno místo, datum, účel a cíl úkonu, označení příslušného útvaru PČR a orgánu, který prověrku vykonal. Dále zde musí být uvedeny osobní údaje včetně procesního postavení subjektu a odkaz na jeho souhlas k účasti na prováděném úkonu. Nesmí chybět ani osobní data ostatních účastníků prověrky, obsah provedeného poučení, konkrétní čas započetí a ukončení úkonu spolu s údaji o počasí. Druhá část v sobě zahrnuje popis průběhu provedeného úkonu. Pro úplnost a věrnost popisu průběhu by měla tato část obsahovat následující informace. Přesné znění volné výpovědi subjektu, údaje o průběhu cesty na místo provedení prověrky, popis tohoto místa, popis chování subjektu, údaje o označených objektech, příp. o demonstrováných činnostech a přesné znění otázek kladených kriminalistou spolu s doslovným zněním odpovědí osoby, jejíž výpověď je prověřována. V závěru protokolu je místo pro doplňující údaje. Uvádí se zde kupříkladu odkaz na další souběžně prováděné doplňující úkony (zejména ohledání místa nálezů), odkazy na dokumentaci nebo protokoly paralelně prováděných úkonů. Protokol je na závěr podepsán všemi účastníky prověrky.¹⁸⁰

¹⁷⁸ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 149.

¹⁷⁹ KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0. s. 81.

¹⁸⁰ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80 7380-095-6. s. 147-148.

3. Další zvláštní způsoby dokazování

Jedná se o metody opatrování důkazů, které nejsou trestním řádem reglementovány a jejich použití lze v některých případech označit za sporné. Respektive otázka použitelnosti těchto metod v trestním řízení je těžištěm diskuzí řady odborníků. Okruh postupů a technik, které lze pod tuto kapitolu zařadit je široký. Já jsem se rozhodla pro nástin problematiky fyziodetekčního vyšetření, hypnózy a kriminalistické odorologie.

3.1 Fyziodetekční vyšetření

Fyziodetekce, jinak známá také jako detektor lži, je kriminalistická metoda, jejíž prostřednictvím lze snímat, registrovat a zaznamenávat změny konkrétních fyziologických hodnot vyšetřovaného subjektu. Tyto hodnoty jsou výsledkem reakcí subjektu na vnější podněty v podobě kladených otázek, které na základě určitých symptomů lži umožňují najít neupřímnou odpověď.¹⁸¹

Na vnější podněty reaguje lidský organismus specifickými reakcemi, ty s sebou nesou jisté fyziologické změny. Projevem těchto změn je zvýšená aktivita tzv. ergotropního systému, zejména se jedná o zrychlení dechu a tepové frekvence, zvýšení krevního tlaku, rozšíření zorniček, zblednutí, příp. zrudnutí obličeje atp. Taková reakce je pro organismus typická, je-li vystaven jakémukoliv negativnímu vnějšímu podnětu, tím může být také otázka, kterou se subjekt cítí být ohrožen, a proto se uchýlí ke lživé odpovědi. V rámci fyziodetekčního vyšetření je takovým vnějším podmětem primárně strach. Ať už jde o strach z odhalení lživé odpovědi nebo o následky v této souvislosti hrozící. Strach jakožto psychický jev může vést k výše uvedeným fyziologickým změnám, které je možné snímat či registrovat pomocí vhodné techniky.¹⁸²

Fyziodetekční metoda se využívá především v počátečních fázích TŘ, zejména ve vyšetřovací fázi v přípravném řízení. Používá se např. k ověření pravdivosti výpovědi osoby podezřelé nebo ke zjištění dalších pro objasnění věci

¹⁸¹ SRNKOVÁ, Petra. Detektor lži - 30 let slouží české policii. SRNKOVÁ, Petra. *Policie* [online]. Praha: © 2021 Policie ČR, 2011, 7. 2. 2011 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>.

¹⁸² KOHOUT, Josef. Fyziodetekční vyšetření v procesu objasňování trestné činnosti [online]. Praha: Kriminalistický ústav Praha, 2008 [vid. 1.3.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/3-2008-2008-03-kohout-pdf.aspx>.

relevantních informací. Stěžejní je pro provedení této metody výslovný souhlas osoby, která jí má být podrobena. Bez tohoto souhlasu nelze fyziodetekci provést. V rámci této metody jsou využívány dva přístroje. Prvním z nich je digitální polygraf¹⁸³, který snímá a zároveň zaznamenává fyziologické hodnoty, konkrétně se jedná o dechové mechanismy, kožní odpor, tepovou frekvenci a krevní tlak. Druhým využívaným přístrojem je hlasový analyzátor, ten zaznamenává stres vyskytující se v hlasu dané osoby. Výstupem jsou dva na sobě nezávislé grafické záznamy. Výsledkem vyšetření ovšem není, zda na danou otázku bylo odpovězeno pravdivě či lživě, ale výsledkem je podrobná analýza jednotlivých hodnot, na jejíž základě lze odvodit, zda osoba k položené otázce ještě něco zatajila nebo zda odpověděla neupřímně.¹⁸⁴

Důležité je také zdůraznit, že otázky jsou formulové tak, aby daná osoba měla možnost odpovědět ano či ne. Kladené otázky by měly být takzvaně čisté, tak aby nespouštěly vedlejší potažmo zkreslující emocionální reakce. Výskyt výrazných výkyvů u kritických otázek svědčí v neprospěch testované osoby. Spolehlivost takto provedeného polygrafického vyšetření je vysoká. Ludmila Čírtková uvádí 90 % s tím, že někteří autoři uvádí spolehlivost procentuálně i vyšší. Tuto úspěšnost připisuje přísnému výběru případů. Metodu nelze použít u psychopatů, jinak duševně nemocných jedinců nebo u tzv. notorických lhářů, protože v takových případech spolehlivost vyšetření prudce klesá.¹⁸⁵

V České republice provádí polygrafické vyšetřování Kriministický ústav v Praze a od prvního takového vyšetření uplynulo v lednu tohoto roku čtyřicet let. Nejčastěji je tato metoda využívána u násilných TČ jako je vražda, ublížení na zdraví, znásilnění atd. Naopak v menší míře se provádí u majetkových TČ a výjimečně také k ověřování pravdivosti výpovědí např. u dopravních nehod, náhlých úmrtí aj. Za příklad konkrétního použití detektoru lži si můžeme vzít případ z roku 2007. V tomto případě detektor napomohl brněnským kriminalistům s nalezením těla zavražděné ženy (71 let) z Mikulova. Podezřelým byl její manžel,

¹⁸³ Detektor lži.

¹⁸⁴ SRNKOVÁ, Petra. Detektor lži - 30 let slouží české policii. SRNKOVÁ, Petra. *Policie* [online]. Praha: © 2021 Policie ČR, 2011, 7. 2. 2011 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>.

¹⁸⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 445 s. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 416.

který během fyziodetekce reagoval atypicky na slovo garáž, což kriminalisty navedlo na místo úkrytu jejího těla.¹⁸⁶

Fyziodetekční vyšetření není trestním řádem upraveno a proti jeho užití vystala celá řada námitek, jako například jeho nespolehlivost nebo možné porušení práv vyšetřované osoby.¹⁸⁷ Z naší ustálené judikatury vyplývá, že fyziodetekční vyšetření není možné použít jako důkaz pro rozhodnutí v trestní věci.¹⁸⁸ A dále skutečnost, že v trestním řízení je možné použít pouze poznatky poskytnuté obviněným v souladu s § 91 a násl. TrŘ, což při fyziodetekčním vyšetření splněno není.¹⁸⁹ A to z důvodu, že v rámci vyšetření detektorem lži je prováděn výslech obviněného o skutečnostech týkajících se trestného činu, přičemž tento výslech není prováděn ve znění § 91 TrŘ. Nabízí se možnost jeho využití v souladu s ustanovením § 89 odst. 2 TrŘ, avšak toto ustanovení není možné aplikovat bezvýhradně. Na základě stanovisek Nejvyššího soudu a Ústavního soudu tedy lze dovodit, že fyziodetekční vyšetření nemá váhu důkazu a nemůže být použito jako důkazní prostředek v rámci trestního řízení. Může tedy pouze sloužit jako nástroj, jehož prostřednictvím lze důkazní prostředky zaměřit, vybrat nebo nalézt.¹⁹⁰

3.2 Hypnóza

Pojem hypnóza označuje uměle navozený, změněný stav vědomí, který se vyznačuje zvýšenou sugestibilitou a nadměrně soustředěnou pozorností.¹⁹¹ Právě změněný stav vědomí je hlavním důvodem, proč se kriminalistika a forenzní psychologie o hypnózu zajímá. Forenzní psychologie ji zkoumá ze dvou pohledů.¹⁹²

¹⁸⁶ SRNKOVÁ, Petra. Detektor lži - 30 let slouží české policii. SRNKOVÁ, Petra. *Policie* [online]. Praha: © 2021 Policie ČR, 2011, 7. 2. 2011 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>.

¹⁸⁷ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.178.

¹⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 3. 1992, sp. zn. 6 Tz 12/92.

¹⁸⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. I. ÚS 32/96.

¹⁹⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.179.

¹⁹¹ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.

¹⁹² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 445 s. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 417-418.

Prvním z nich je pohled možné viktimizace, což je stav, kdy se z jedince stává oběť TČ. Základní otázkou tedy je, zda může být hypnóza zneužita ke spáchání trestného činu. Jsou známi některé případy, kdy soud podezření ze zneužití hypnózy řešil. Převážně se jednalo o sexuální zneužití ve chvíli, kdy byla oběť v hypnotickém stavu nebo se zhypnotizovaný jedinec sám TČ dopustil. Navzdory názorovým rozporům o tom, zda hypnózu lze či nelze zneužít, převažuje jednoznačně zamítavé stanovisko. Doposud nebylo prokázáno, že by se jedinec v hypnotickém stavu dopustil chování, které by se přičilo jeho morálním hodnotám v bdělém stavu. Jinými slovy ani v hypnóze se člověk nedopustí jednání, které je v rozporu s jeho svědomím. V rámci experimentů se pokusná osoba stala neklidnou, ze stavu hypnózy procitla nebo požadovaný úkon jednoduše nevykonala. Důležitý je také předpoklad důvěry a aktivní účasti ze strany osoby hypnotizované vůči hypnotizérovi. Bez nich jen těžko lze přivést (násilím) jedince do stavu hypnózy, potažmo ho přesvědčit k trestné činnosti.¹⁹³

Druhý pohled spočívá v účinku hypnózy, jakožto „osvěžovače“ paměti vyslychané osoby. Vedlejším jevem hypnózy je zlepšení výkonu paměti a lze její pomocí docílit tzv. hypnotické hypermnie, která způsobuje nárůst schopnosti vybavovat si paměťové stopy. Tento paměť osvěžující hypnotický účinek vedl k úvaze jeho možného využití v rámci výslechových situacích, např. chce-li si vyslychaný vzpomenout, ale nemůže si prožitý okamžik vybavit. Pro tento způsob využití hypnózy se ustálil název vyšetřovací hypnóza.¹⁹⁴

Jakub Chromý překládá některé úvahy a určitý nástin možného využití hypnózy v českém trestním řízení. K hypnóze, jakožto k subsidiárnímu důkaznímu prostředku by se mělo přistoupit pouze tehdy, nebylo-li možné dosáhnout jejího účelu jinak. A samozřejmě až po vyčerpání všech ostatních přípustných důkazních prostředků (např. konfrontace). Existují případy, ve kterých nebude možné k provedení hypnózy přistoupit. Zejména se jedná o situace, ve kterých je vzhledem k okolnostem případu její využití nevhodné, u bagatelní trestní činnosti, jakožto prostředek nepřiměřený, u osob disponujících podmínkou zákazu výslechu (povinnost mlčenlivost aj.) nebo u osob oprávněných odepřít výpověď.

¹⁹³ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.194.

¹⁹⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 445 s. ISBN 978-80-7380-461-9. s. 418.

Vyšetřovací hypnózu lze provést pouze na základě výslovného dobrovolného souhlasu vyšetřované osoby a pouze na její vlastní žádost. OČTŘ je zde pouze povinen provést poučení o možnosti jejího provedení. V rámci úvahy o tom, kdo by byl pověřen provedením vyšetřovací hypnózy, se nabízejí tři základní varianty. Mohlo by jít o znalce z příslušného oboru stojícího mimo strukturu PČR, vybraného pracovníka PČR ze specializovaného pracoviště znalecké činnosti nebo policistu kriminální policie, jakožto absolventa náležitého školení. Zásadní pro provedení vyšetřovací hypnózy je také její patřičná dokumentace v podobě písemné zprávy a audiovizuálního záznamu.¹⁹⁵

Použitelnost výsledků vyšetřovací hypnózy je nutné vykládat ve vztahu k § 89 odst. 2 TrŘ. V souladu s naší soudní judikaturou lze konstatovat, že toto ustanovení připouští použitelnost pouze konkrétních důkazních prostředků. Ty musí disponovat přesně vymezenou procedurou. Stejně jako u fyzidetekčního vyšetření tak i u vyšetřovací hypnózy je součástí úkonu výslech vyšetřované osoby, který není prováděn v souladu s ustanovením § 91 a násl. TrŘ. Proto takto získané poznatky nejsou a ani nemohou být důkazem. V návaznosti na to Chromý uvádí, že vyšetřovací hypnóza si našla své uplatnění jako pomocný a taktický nástroj ve stadiu přípravného řízení.¹⁹⁶

V českém trestním řízení nemá vyšetřovací hypnóza procesní význam a jak již bylo uvedeno má pouze subsidiární, mimoprocesní charakter. K provedení vyšetřovací hypnózy se přistupuje pouze ve výjimečných případech, po vyčerpání ostatních dostupných důkazních prostředků. A pouze za předpokladu existence důvodného očekávání, že poskytne indicie, potažmo informace nápomocné dalšímu vyšetřování (např. při doplnění důkazního materiálu). Informace získané prostřednictvím vyšetřovací hypnózy mají pouze kriminalisticko-taktickou hodnotu, samostatně nejsou relevantní a musí dojít k jejich potvrzení řádnými důkazními prostředky.¹⁹⁷

¹⁹⁵ CHROMÝ, Jakub. Vyšetřovací hypnóza v trestním řízení?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 7, s. 210-213.

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ MCKENNA, Paul. *Svět hypnózy*. Praha: Columbus, 1995. 200 s. ISBN 80-901727-7-6.

3.3 Kriminalistická odorologie

Jedná se o odvětví kriminalistické techniky, jejímž prostřednictvím je zkoumán vznik, význam a vlastnosti tělesného pachu člověka a rozvoj metod zabývajících se zajišťováním pachových stop. Cílem této techniky je individuální identifikace osob či věcí.¹⁹⁸ Tato technika je realizována pomocí tzv. odorologické expertizy spočívající v odebrání pachové stopy a jejím následném ztotožnění.¹⁹⁹

V rámci této kriminalistické techniky rozlišujeme dva základní prostředky pro zkoumání pachové stopy. Prvním prostředkem je tzv. olfakce, která je výhradně uskutečňována prostřednictvím čichového orgánu speciálně vycvičeného psa. Je zde využíván princip vzájemné komparace pachů. Oproti tomu tzv. olfaktronika umožňuje provedení pachové identifikace prostřednictvím přístrojové techniky. Ta k analýze pachu využívá fyzikálně-chemický princip. Z kriminalistické olfakce se postupem času vyčlenil obor označovaný jako olfaktorika, která doposud jako jediná disponuje metodou, jež lze v trestním řízení využít jako důkazní prostředek. Pomocí této metody lze identifikovat osobu, která se buď vyskytovala na místě činu nebo se nějakým způsobem dostala do kontaktu s doličným předmětem.²⁰⁰

V naší současné kriminalistické praxi se zejména provádí následující odorologické práce. Typicky jde o využití služebního psa k uvedení na stopu, příp. vypátrání a zadržení osoby podezřelé či objevení doličných předmětů, nalezení omamných a psychotropních látek, výbušnin, zbraní, střeliva nebo akceleračních²⁰¹. Dále také použití pátracího psa k objevení skrývajících se osob nebo nalezení úkrytu lidských ostatků, příp. částí lidských těl.²⁰²

Pachová stopa není v trestním řádu zakotvena jako důkazní prostředek. Pro absenci jejího procesního postupu v zákoně a pro její neobjektivnost z pohledu

¹⁹⁸ STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7. s. 26.

¹⁹⁹ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.189.

²⁰⁰ STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7. s. 26-29.

²⁰¹ Látka, která urychluje proces šíření ohně.

²⁰² STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7. s. 26-29.

lidské nepřezkoumatelnosti výsledků, je pachová stopa jako důkazní prostředek těžištěm názorových rozporů.²⁰³

Judikatura českých soudů však přiznává použitelnost pachové stopy jako důkazu v rámci trestního řízení. Ústavní soud všeobecnou věrohodnost důkazu provedeného pachovou zkouškou nezpochybnuje. Ovšem judikoval, že z takto provedeného důkazu nelze dojít k jednoznačnému rozhodnutí o vině obviněného. Pachová stopa jako důkaz je tedy spíše jakýmsi vodítkem, které vedle dalších důkazů může přispět k odhalení pachatele.²⁰⁴ Také vzhledem k jeho nepřezkoumatelnosti jde podle Ústavního soudu o tzv. podpůrný důkaz. Uvádí, že na základě pachové stopy sice lze dovodit, že daná osoba se na daném místě nacházela, ale nelze jednoznačně a bez pochyb určit, že právě ona TČ spáchala. O vině a trestu je tedy možné rozhodnout pouze za předpokladu, že řetězec důkazů nevykazuje nesrovnalosti potažmo nevyvolává důvodné pochybnosti.²⁰⁵ Nejvyšší soud judikoval nemožnost užití tohoto úkonu, jakožto jediného a osamoceného usvědčujícího důkazu. Ve shodě s Ústavním soudem také uvádí, že ve vztahu k ostatním důkazům jde o důkaz podpůrný a nepřímý.²⁰⁶

Otázce, zda by pachová stopa měla být trestním řádem reglementována se věnuje vícero autorů. V návaznosti na § 89 odst. 2 TrŘ, který říká že důkazem může být vše, co může přispět k objasnění věci, Pavel Vantuch uvádí, že žádný úkon nelze vyloučit jako přípustný důkazní prostředek. Absentuje-li procesní úprava takového úkonu v TrŘ, ale splňuje-li jím stanovené obecné náležitosti, lze jej jako důkaz použít, to platí také pro metody pachové identifikace.²⁰⁷ Pavel Vantuch se ztotožňuje s podstatou nerealizovaného návrhu, *JUDr. Martina Kloubka a JUDr. Petra Nováka*. Tento návrh přichází s implementací pachové zkoušky do trestního řádu v podobě nového ustanovení § 104f, jakožto doplnění mezi stávající zvláštní způsoby dokazování.²⁰⁸ Josef Mazák uvádí, že pohlížet na pachovou identifikaci, jakožto na důkaz

²⁰³ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0. s.189.

²⁰⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97.

²⁰⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 8. 2000, sp. zn. III. ÚS 418/99.

²⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 4. 1999, sp. zn. 8 Tz 44/99.

²⁰⁷ VANTUCH, Pavel. Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 4, s. 106-111.

²⁰⁸ Srov. KLOUBEK, M. *Kriminalistická metoda pachové identifikace prostřednictvím speciálně vycvičeného psa, aktuální stav a prognóza*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2004.

podpůrný je v podstatě v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů. Podle něj by mělo dojít ke zvýšení procesních nároků na provádění úkonu (pachové zkoušky) např. účastí obhájce, příp. obviněného má-li se za to, že půjde o přímý důkaz. Navíc spolu s tím, by měl být kladen důraz na zkvalitňování dokumentace tohoto úkonu (př. videozáznamem). Za těchto předpokladů Mazák podporuje návrh na výslovnou zákonnou úpravu pachové zkoušky, jakožto zvláštního způsobu dokazování v trestním řádu nebo jeho doplnění mezi důkazní prostředky v rámci ustanovení § 158a TrŘ.²⁰⁹

²⁰⁹ MAZÁK, Josef. Důkaz pachovou zkouškou v trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 3, s. 70-75.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem představila jednotlivé zvláštní způsoby dokazování, přičemž jsem se zaměřila na jejich právní úpravu, podstatné znaky a jejich vzájemné spojitosti. Zároveň jsem danou problematiku uchopila také z pohledu kriminalistického, který je bezpochyby nedílnou součástí procesu dokazování. Právě kriminalistika přináší základní postupy používané při provádění těchto úkonů, dílčí zásady a taktická opatření spolu s návody pro jejich uplatnění.

V zájmu právní jistoty došlo na základě novely trestního řádu, provedené zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1.1.2002 k zakotvení vybraných zvláštních způsobů dokazování. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu tohoto zákona uvádí, že se nejedná o vyčerpávající úpravu postupu při provádění výše uvedených úkonů. Naopak navrhuje, aby budoucí aplikace těchto úkonů byla prováděna v souladu s poznatky kriminalistické praxe, která se ustálila pod vlivem soudní judikatury.²¹⁰ Takto vytvořený obecný právní rámec jednotlivých procesních úkonů s odkazem na kriminalistickou praxi se mi zdá dostatečný. Zároveň neshledávám zásadní komplikace, které by nutně vyžadovaly změnu platné právní úpravy. Nicméně existují nepatrné mezery či nesrovnalosti způsobené despektem zákonodárce k již dosaženému stupni kriminalistického poznání, na které prostřednictvím návrhů de lege ferenda upozorňuje významný český kriminalista Konrád.

Konfrontace je podle Konráda jediným úkonem, který je s kriminalistickými poznatky zcela v souladu. Oproti tomu v případě právní úpravy rekognice shledává hned dvě mezery. První z nich je absence poučení objektu o povinnosti tento úkon strpět, o jeho právu na výběr libovolného místa při provádění úkonu a o možnosti výzvy ze strany kriminalisty k určitému konání tohoto objektu. Druhá z nich je absence poučení subjektu o tom, že k aktivní účasti na úkonu nesmí být žádným způsobem donucován. K úpravě vyšetřovacího pokusu namítá, že jeho podstata není dostatečně vyjádřena a pro úplnost navrhuje změnit slovo „pozorování“ na slovní spojení „prováděním pokusů“ v § 104c odst. 1 TrŘ. Stejně tak u rekonstrukce je podle jeho názoru problém v terminologii použité

²¹⁰ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 265/2001 Sb.

zákonodárcem, a proto navrhuje úpravu jejího názvu, na dle něj výstižnější „rekonstrukci místa činu“. Nakonec u prověrky na místě kritizuje nejen její mnohoznačný název, neboť není zcela jasné, o jakou prověrku se jedná, ale také slovní spojení uvedené v ustanovení § 104e odst. 1 TrŘ „za osobní přítomnosti“. Protože jak již bylo řečeno, pouhá přítomnost osoby u provádění toho úkonu není dostačující, naopak je nutná její aktivní účast a iniciativa.²¹¹ Z těchto úvah je v některých částech právní úpravy patrný rozpor se současnou kriminalistickou praxí. Byť se nejedná o změny absolutně nutné, jedná se z mého pohledu o změny přínosné. Úprava dosavadní terminologie dle mého názoru může být v uvedených případech matoucí a její legislativní změna by mohla proces provádění jednotlivých úkonů pozitivně ovlivnit.

V závěrečné kapitole mé diplomové práce jsem si vybrala a nastínila problematiku tří z mnoha dalších zákonem neupravených sporných způsobů dokazování. Zde se nabízí základní otázka, zda by tyto metody mohly být do budoucna součástí platné právní úpravy. Největší potenciál v tomto směru spatřuji ve fyziodetekčním vyšetření. Dle mého názoru je při správně provedeném postupu a správném kladení otázek téměř nemožné detektor lži obejít a dojde-li k uznání jeho použitelnosti, jakožto důkazu v trestním řízení, věřím v jeho procesně-právní přínos. Další metodou je kriminalistická odorologie, kterou bych pro její nepřezkoumatelnost prozatím ponechala jako důkaz nepřímý v rámci trestního řízení. Poslední mnou zkoumanou metodou byla hypnóza, kterou považuji za poněkud neortodoxní a netransparentní. Z těchto důvodů vyvozují, že hypnóza by neměla být důkazním prostředkem na jehož základě lze vydat rozhodnutí o vině a trestu.

Mám za to, že cíl mé diplomové práce jsem naplnila. Ovšem je nutné zdůraznit, že vzhledem k omezenému rozsahu práce nebylo možné obsáhnout veškeré detaily týkající se daného okruhu otázek. Přesto si myslím, že případného čtenáře tato práce obohatí v obecné rovině dané problematiky podtržené přílehlavou judikaturou. Jakožto studentka právnické fakulty disponuji v daném oboru pouze teoretickými znalostmi, avšak věřím, že se k tomuto tématu vrátím a získám praktické zkušenosti, například při výkonu mého budoucího povolání.

²¹¹ KONRÁD, Zdeněk: *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. ISBN 978-80-7251-477-9. s. 67.

Resumé

The topic of my thesis is " Special Methods of Evidence ". This specific methods, which are regulated in Section 104a to Section 104e of the Criminal Procedure Code as separate forms of evidence. Particularly speaking about confrontation, recognition, investigation attempt, reconstruction and on-site examination. Special methods of evidence were anchored in the Criminal Procedure Code by an amendment to Act No. 265/2001 Coll.

The aim of my work is to describe the current legislation of special methods of evidence and to describe the criminalistic view. The purpose of this work is to create a comprehensive content on this topic.

I divided my thesis into three basic chapters. The first chapter contains the characteristics of evidence in criminal proceedings. It includes individual concepts, the most important partial principles, the subject and scope of evidence and general legal means of evidence.

The second and most important chapter defines the individual special methods of evidence. The individual types, preparation, tactics of execution, individual stages of these actions, evaluation of results and final documentation.

The last chapter contains non-traditional methods of evidence which are not listed in the law. Alternatively, whether these methods should be part of the legislation. Specifically, it describes physiodetection examination, hypnosis and forensic odorology.

Seznam použitých zkratk

LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
OČTŘ	Orgán činný v trestním řízení
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Police České republiky
TČ	Trestný čin
TrŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Seznam použitých zdrojů

Literatura

1. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 445 s. ISBN 978-80-7380-461-9.
2. DRAŠTÍK, Antonín et al.: *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7.
3. FENYK, Jaroslav, Tomáš GŘIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ a kol. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8.
4. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
5. CHMELÍK, Jan at al. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 509 s. ISBN 978-80-7380-488-6.
6. CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: VŠFS, 2018. 228 s. Edice Eupress. ISBN 978-80-7408-175-0.
7. JANULKOVÁ, Kateřina. *Rekognice*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 94 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-105-9.
8. JELÍNEK, Jiří a kolektiv: *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016. 846 s. ISBN 978-80-7502-160-1.
9. KONRÁD, Zdeněk, PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika: Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0.
10. KONRÁD, Zdeněk a Jitka VESELÁ. *Rekognice*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008. 71 s. ISBN 978-80-7251-269-0.
11. KONRÁD, Zdeněk. *Některé zvláštní způsoby dokazování: kriminalistické problémy teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2017. 101 s. ISBN 978-80-7251-477-9.
12. MCKENNA, Paul. *Svět hypnózy*. Praha: Columbus, 1995. 200 s. ISBN 80-901727-7-6.

13. MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. 583 s. ISBN 80-717-9878-9.
14. STRAUS, Jiří a Martin KLOUBEK. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7.
15. STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6.
16. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. 1898 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
17. PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 1205 s. ISBN 978-80-7380-741-2.
18. PROTIVINSKÝ, M. *Rekognice v přípravném řízení*. Praha: ÚKr PF UK. 1972.

Judikatura

1. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. I. ÚS 32/96.
2. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97.
3. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 8. 2000, sp. zn. III. ÚS 418/99.
4. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 256/02.
5. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 528/06.
6. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. III. ÚS 2042/08.
7. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 6. 2011, sp. zn. I. ÚS 864/11.
8. Nejvyšší soud České republiky ze dne 16. 5. 1991, 2 Tz 35/91; Publikováno R 52/1992 tr. Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, 7-8/92.
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 6. 1968, sp. zn. 11 Tz 29/68.
10. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. 6. 1989, sp. zn. 5 Tz 8/89.
11. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 3. 1992, sp. zn. 6 Tz 12/92.

12. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 4. 1999, sp. zn. 8 Tz 44/99.
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 8. 2008 sp. zn. 11 Tdo 891/08.
14. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2007, sp. zn. 2 To 64/07; Publikováno TR 11/2007 s. 320. Trestněprávní revue, 11/2007.
15. Vrchní soud v Praze ze dne 28.1.1993, 11 To 192/92; Publikováno R 25/1993 tr. Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, 5-6/93.

Právní předpisy

1. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
2. Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
3. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
5. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 265/2001 Sb.

Odborné články

1. BRÁZDA, Jan: Je rekognice „in natura“ opakovatelný, nebo neopakovatelný úkon? *Bulletin advokacie*. 2013, č. 10, s. 41.
2. HUSSEINI, Faisal, Opatření ke zvýšení důkazní síly prováděné rekognice: nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I ÚS 3709/2016. *Trestněprávní revue*. 2017, roč. 16, č. 9, s. 219.
3. CHROMÝ, Jakub. Vyšetřovací hypnóza v trestním řízení?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 7, s. 210-213.
4. MAZÁK, Josef. Důkaz pachovou zkouškou v trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 3, s. 70-75.

5. PRERAD, Vladimír, Vyšetřovací pokus: problémy a pochybení při praktickém provádění a jejich procesní důsledky. *Bulletin advokacie*, 1997, č. 6, s. 60.
6. PROTIVINSKÝ, M. Vady rekognice a jejich procesní důsledky. *Bulletin advokacie*, 1997, č. 2, s. 15-16.
7. SEIFEROVÁ, P. Některé aspekty rekognice. *Trestní právo*, 2009, č.11, s. 32.
8. STAŇKOVÁ, Lenka: Otazníky nad rekognicí prováděnou jako neodkladný a neopakovatelný úkon. *Trestněprávní revue*. 2017, č.4, s. 79.
9. VANTUCH, Pavel. Pachová stopa jako důkaz v trestním řízení. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 4, s. 106-111.
10. VYCHODIL, Miroslav: Rekonstrukce trestného činu (dokončení z minulého čísla). *Bulletin advokacie*. 1997, č. 9, s. 32.

Internetové zdroje

1. FENYK, Jaroslav, Jan HLAVÁČEK, Pavel KROULÍK: Některé zvláštní způsoby dokazování-rekonstrukce. In: *Krimi servis Hlaváček* [online]. 26. dubna 2008 [cit. 21. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.krimi-servis.cz/?p=106>
2. PRERAD, Vladimír a Miroslav VYCHODIL. Vyšetřovací experiment a rekonstrukce trestného činu. Praha: Univerzita Karlova, 1990. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. Monographia*. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b42d9aa0-3125-11ea-a83e-005056827e51>
3. KOHOUT, Josef. Fyziodetekční vyšetření v procesu objasňování trestné činnosti [online]. Praha: Kriminalistický ústav Praha, 2008 [vid. 1.3.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/3-2008-2008-03-kohout-pdf.aspx>
4. SRNKOVÁ, Petra. Detektor lži - 30 let slouží české policii. SRNKOVÁ, Petra. *Policie* [online]. Praha: © 2021 Policie ČR, 2011, 7. 2. 2011 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/detektor-lzi-30-let-slouzi-ceske-policii.aspx>